

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Jana HABÁSKOVÁ

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské prezenční studium
2011 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jana Habásková

Resocializace a vzdělávání vězňů – pohled veřejnosti na tuto
problematiku

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Dana Hromková

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Full-Time Studies
2011 - 2012

BACHELOR THESIS

Jana Habásková

Resocialization and education of prisoners – the public's view on
this issue

Prague 2012

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Dana Hromková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 15. 3. 2012

Jméno autorky

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Daně Hromkové za její cenné rady, pomoc a obětavost při vedení mé bakalářské práce. Také děkuji respondentům, kteří mi pomohli při její tvorbě a poskytli mi potřebné informace pro její zpracování.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou resocializace a vzdělávání vězňů z pohledu veřejnosti, a to různého věku, pohlaví i vzdělání. Vymezuje základní pojmy, popisuje život ve vězení, osobnost vězně, formy a typy resocializace. Dále je zaměřena na historii vězeňství, legislativu, která je spojená s tímto tématem a také na vzdělávání vězňů. Poznatky z teoretické části se odrážejí v části empirické. Zde je zvolena jako výzkumná metoda, dotazníkové šetření.

Klíčové pojmy

Mediátor, pracovní podmínky ve vězení, probační a mediační služba, probátor, prostředí vězeňského zařízení, resocializace, svoboda, trest odnětí svobody, vězeň, vězeňská služba, výchova, vzdělávání

Annotation

This bachelor thesis deals with the problematic of resocialization and education of prisoners of different ages, sex and achieved education level. It defines the basic terms, describes the common live in correction facilities, the personality of a prisoner, forms and types of resocialization. There is also described the history prison system, related legislative and prisoner education topics and problems. Finding from theoretical part are applied in the empirical part of the thesis. The used research form is there the questionnaire.

Key words

Bail, correction facility enviroment, education, freedom, inrpisonment sentence, labor condition in prisons, law of inprisonment sentence, mediator, probation and mediation service, resocialization, training

OBSAH

ÚVOD	8
-------------------	---

TEORETICKÁ ČÁST

1	VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	11
2	RESOCIALIZACE.....	14
2.1	Resocializační programy v ČR.....	14
2.2	Vybrané resocializační programy	16
3	ŽIVOT VE VĚZENÍ	21
3.1	Historie vězeňství.....	21
3.2	Typy věznic	25
3.3	Probační a mediační služba	28
4	VZDĚLÁVÁNÍ VĚZŇŮ.....	31
4.1	Historie vzdělávání ve věznicích.....	32
4.2	Formální vzdělávání	34
4.3	Neformální vzdělávání	36
4.4	Zaměstnávání odsouzených osob	36

PRAKTICKÁ ČÁST

5	PRŮZKUM	39
5.1	Cíl průzkumu.....	39
5.2	Popis průzkumné metody	40
5.3	Popis průzkumného vzorku	40
5.4	Analýza dat.....	42
5.5	Interpretace výsledků	47

ZÁVĚR	49
--------------------	----

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	50
--	----

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	53
--	----

SEZNAM PŘÍLOH	54
----------------------------	----

ÚVOD

„Svoboda bez vzdělání je nebezpečná, vzdělání bez svobody je zbytečné.“¹

John Fitzgerald Kennedy

Vzdělání je pro každého z nás důležitým faktorem, pro to, abychom vedli lepší život. Člověk se vzdělává v průběhu celého svého života. Nejprve navštěvuje základní školu, pak nějaké učiliště či střední odbornou školu, a může dále pokračovat i na vysoké škole. Takovéto podmínky se naskýtají i lidem, kteří překročili zákon a jsou ve vězení. I odsouzení lidé mají možnost dodělat si zde vzdělání jak formální, tak i neformální. Což znamená, že se mohou vzdělávat tak, že si dodělají určitý stupeň vzdělání, který nestihli tehdy, když byli ještě „svobodnými“ občany. Ten kdo má jenom základní vzdělání, si může dodělat střední školu, a ten kdo má střední vzdělání má možnost studovat dokonce i vysokou školu. Ne mnoho vězňů se však takto rozhodne. Většina z nich si udělá nějaký rekvalifikační kurz, kdy si buď rozšíří a zdokonalí schopnosti z jejich předcházející profese či si osvojí zcela nový typ práce. Vzdělání pro takovéto lidi není důležité pouze z toho hlediska, že si rozšíří obzory nebo z důvodu toho, aby nějakým způsobem ve vězení strávili čas. Obzvláště pro vězně je vzdělání důležité z toho důvodu, že jednou až budou propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody, budou mít větší šanci sehnat si práci a tím i si zlepšit své životní podmínky.

Převážná většina lidí u nás na vězně pohlíží jako na někoho, kdo je zcela zbytečný a zcela nevčlenitelný zpět do společnosti. Ale tyto lidé jsou na omylu. Celá většina vězňů se snaží splynout se společností lidí, kteří na ně pohlíží skrz prsty. Snaží se o to tím, že navštěvují různé reintegrační či resocializační programy určené pro ně. S tímto procesem se začíná již ve vězení a pokračuje se i mimo vězeňské zdi. Nebo se odsouzení, kteří jsou již propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody, mohou zúčastnit různých projektů, jež vytváří určité organizace. Tyto organizace se snaží lidem, jež mají zápis v trestním rejstříku, pomoci zdokonalit se v mezilidských vztazích či navést je na to jak by mohli žít život bez vězeňských zdí.

Tato bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První částí je část teoretická a druhá praktická.

První kapitola je zaměřena na resocializaci vězňů, je zde vysvětlen tento pojem,

¹ Citáty slavných osobností [on line], <http://citaty.net/citaty-o-vzdelani/?page=2> [cit. 28. 2. 2012]

a popsány i některé resocializační či reintegrační programy nebo projekty.

Druhá kapitola se zabývá životem odsouzeného ve věznici. Věnuje se zde pozornost historii vězení u nás, současné diferenciaci věznic a v neposlední řadě také probační a mediační službě.

Třetí kapitola se zabývá vzděláváním vězňů. Je zde popsána historie vzdělávání odsouzených, rozdělení vzdělávání na formální a neformální a také se zabývá zaměstnáváním osob, které byly propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody.

V praktické části je prováděn výzkum pomocí dotazníkového šetření, kdy cílem bylo analyzovat postoj veřejnosti k resocializaci a vymezit názory na téma vzdělávání vězňů.

Na základě vyplněných dotazníků jsou vyhodnoceny názory veřejnosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Resocializace

Resocializace je spojená se socializací, což je proces, kdy se jedinec začleňuje do společnosti, kde dochází ke změnám, díky kterým se krok od kroku vzdaluje od stavu novorozeněte a stává se z něho kulturní osobnost, jež dokáže dobře fungovat ve společnosti. Postupně si osvojuje základní kulturní návyky, normy, používání předmětů denní potřeby, učení se mateřskému jazyku a vzdělává se. Socializace je celoživotní proces.²

Později se jedinec přizpůsobuje a učí novému chování, stejně jako v dětském věku. A tomu se říká právě resocializace. Podle Hartla resocializace znamená opětovné začlenění do společnosti u člověka, který opustil dlouhodobou péči ústavní, vězeňskou či nemocniční.³

Vzdělání

Podle Hartla můžeme vzdělání definovat jako soubor vědomostí, dovedností a postojů, které jedinec získá v průběhu života. Dále může být tento pojem chápán, opět podle Hartla, i jako označení pro stupeň dosaženého vzdělání.⁴

Vzdělávání

Vzdělávání můžeme charakterizovat jako proces, který směřuje k rozvoji jedincových vědomostí, dovedností a schopností pomocí učení se.

Vzdělavatelnost

Vzdělavatelnost můžeme chápat jako schopnost jedince vzdělávat se. Jedinec by měl dosáhnout takového vzdělání, dovedností a návyků, které společnost považuje za dostačující.⁵

Výchova

Výchova je záměrné, systematické rozvíjení citových a rozumových schopností jedince. Vytváří se jeho postoje, způsoby chování tak, aby odpovídali cílům dané skupiny či společnosti.⁶

²www.vysokeskoly.cz [on line] [14. 12. 2011]

³HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*, str. 507

⁴HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*, str. 687

VLČKOVÁ, K. *Základní pedagogické kategorie a pojmy*, [on line] [14. 12. 2011]

⁶HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*

Vězeň

Dle mínění autorky je vězeň osoba, která je v trestu odnětí svobody a svůj trest vykonává v nějakém typu věznice.

Vězeňská služba

Ve vězeňské službě se jedinec může ocitnout, když je ve vazbě či trestu odnětí svobody. Vězeňská služba zajišťuje bezpečí a řád v soudních budovách, řídí a pozoruje věznice a detenční ústavy. Dále dohlíží, předvádí a doprovází vězně k soudu a také provádí penologický výzkum, jehož výsledky se používají v praxi. Součástí vězeňské služby je i poskytování vězněným osobám vzdělání, rekvalifikaci a také zaměstnání.⁷

Probace a mediace

Probační a mediační služba aspiruje na řešení konfliktů, které vznikly důsledkem trestné činnosti. Zároveň se snaží organizovat a zajišťovat řádné plnění alternativních trestů, dále se zaměřuje na opatření, která jsou spojená se zájmy poškozených, s ochranou komunity a s prevencí kriminality. Pomáhá vězněné osobě v integraci, podílení se na odškodnění poškozeného a ochraně společnosti.⁸

Probátor

Probátor má zpravidla dvě povinnosti, a to povinnost kontrolovat a pomáhat klientovi v obtížné životní situaci. Probačním pracovníkem může být probační úředník a probační asistent. Oba mají své vlastní úkoly, které musí dodržovat. Povinnosti a práva probátora jsou zapsány blíže v zákoně o probaci a mediaci.

Probačním pracovníkem se může stát osoba bezúhonná, vysokoškolsky vzdělaná v sociálním oboru⁹.

Mediátor

Odborník, který by měl ve své profesi dobře ovládat komunikaci, vyjednávání a řešení konfliktů v oblasti trestního práva. Snaží se o zprostředkování informací mezi poškozeným a pachatelem, které obě strany prozatím nevnímaly, pomáhá jim charakterizovat jejich potřeby a také najít společné řešení. Mediátor by neměl soudit, rozhodovat o vině či nevině, neměl by být v konfliktu nijak zainteresován. Měl by hlavně naslouchat, radit, být neutrální a navrhnout oběma stranám řešení.¹⁰

⁷www.vscr.cz, Cíle a poslání VS ČR [on line] [14. 12. 2011]

⁸www.pmscr.cz, Poslání a cíle Probační a mediační služby [on line] [14. 12. 2011]

⁹NOVÁKOVÁ, M. Představy probačních pracovníků o úspěšném klientovi [on line] [14. 12. 2011]

¹⁰www.mediace-hola.cz, Řešení konfliktů [on line] [14. 12. 2011]

Svoboda

Svobodu lze chápat jako stav jedince, který se chová a jedná pouze podle vlastní vůle, bez jakéhokoli donucení z okolí. Svoboda znamená volnost pohybu, projevu, svědomí, myšlení, názorů nebo náboženství. Pokud je jedinci dovolena absolutní svoboda, může se stát, že svobodný jedinec bude ohrožovat druhé. Proto by měla být stanovena určitá pravidla, určité hranice, kam až se může se svobodou zajít, aby to neohrožovalo ostatní.¹¹

Trest odnětí svobody

Hlavním cílem trestu odnětí svobody je separovat pachatele trestného činu od většinové společnosti a chránit jí před ním. Aby ochrana byla důsledná, trest odnětí svobody by měl být uspokojivě dlouhý, aby došlo k nápravě pachatele.¹²

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody

Legislativa upravující výkon trestu odnětí svobody ve vězeňském zařízení. Dále upravuje hlavní zásady VTOS, orgán zajišťující VTOS, místo výkonu trestu, podmínky ve vězení, typy věznic atd...¹³

Prostředí vězeňského zařízení

Každý odsouzený má právo na zdravotnickou péči, korespondenci, telefonování, návštěvy rodiny, duchovní a sociální služby, stravu, vycházky atd...

Pracovní podmínky ve vězení

Pokud je osobě ve výkonu trestu odnětí svobody přidělena práce, není nijak zdravotně omezena nebo uznána práce dočasně neschopnou, je povinna začít pracovat. Povinnost pracovat, je tím pádem v ČR složkou nepodmíněného trestu odnětí svobody. Práce musí být brána jako pozitivum vězeňského režimu, nikdy však jako trest nebo sankce. Tomu musí odpovídat zajištění dodržování pracovních podmínek.

¹¹www.biocelt.estranky.cz, Svoboda, aneb jak chápat tento pojem [on line] [14. 12. 2011]

¹²www.epravo.cz, Problematika doživotního trestu odnětí svobody [on line] [16. 12. 2011]

¹³Zákon o výkonu trestu odnětí svobody, [on line] [16. 12. 2012]

2 RESOCIALIZACE

V předchozí kapitole je již pojem resocializace definován, nyní jsou uvedeny další definice. **Resocializaci** můžeme chápat jako komplikovaný proces nápravy a změny nedostatečné socializace, kterou můžeme v penitenciárním prostředí nazývat také jako korektivní socializace nebo penitenciární socializace. Využívá se kvůli diferenciaci od resocializace jedinců, kteří mají problém se začleňováním do společnosti, ale ne tak velký, aby jejich neuspokojivá resocializace vedla k páchání trestné činnosti.

Resocializaci lze definovat i jako proces, při kterém již došlo k určité socializaci, kdy se jedinec dostal do kontaktu s normami a hodnotami společnosti. Avšak tyto normy a hodnoty nemusí být plně spjaty s představou společnosti, neboť si je jedinec osvojil v určité sociální skupině, se kterou byl v kontaktu a tyto normy a hodnoty většinová společnost neuznává.

Resocializací se rozumí výchovný vliv na člověka, který spáchal trestný čin k jeho správnému navrácení do řádného života ve společnosti. Dále může být proces resocializace chápán jako další socializace člověka, jež procesem již jednou prošel. Tento proces může být záměrný, kdy se jedinec chce dostat do sociálního prostředí anebo může být zcela nezáměrný a nepromyšlený. **Resocializace** probíhá zejména v přizpůsobení se jedince na sociální změnu, na změnu hodnot, v osvojování si sociálních norem, tolerování nové autority. Záleží samozřejmě také na stupni diferenciaci nově vzniklého sociálního prostředí a také na novém sociálním systému.¹⁴

K úspěšné resocializace mají největší předpoklady prvotrestaní pachatelé, kteří nemají závažné poruchy chování. Šanci pro dobrou resocializace mají i ti pachatelé, kteří si odpykávají krátkodobý trest odnětí svobody a stále mají dobré vztahy s rodinou či partnerem a jejich pracovní návyky jsou zachovány.

Ve věznicích dochází k resocializaci vězňů díky resocializačním programům, tzv. programy zacházení.¹⁵

2.1 Resocializační programy v ČR

Ve věznicích jsou pro odsouzené zajišťovány resocializační programy spojené s pracovními, vzdělávacími, terapeutickými a zájmovými činnostmi s rozdílným postojem při jejich realizaci. K dosažení účelu trestu odnětí svobody je dobré pokaždé

¹⁴ <http://www.ok.cz/iksp/docs/390.pdf> [on line][25. 1. 2012]

¹⁵ http://is.muni.cz/th/185359/fss_m/Moje_diplomka_2.pdf [on line][25. 1. 2012]

sledovat strukturu resocializačního programu. Vězeň si může sám vybrat, jakého programu se zúčastní za podmínky dodržení vhodných hledisek, které pro tyto programy zřídila konkrétní věznice. Při nezvolení žádného programu je odsouzený povinen podstoupit alespoň minimální program, který je stanoven vnitřním řádem věznice, jehož základ vytváří pracovní aktivita, která je v souladu se zdravotním stavem vězně. Resocializační programy musí záviset na osobnosti vězně, jeho chování a délce trestu a musí být aktualizovány.¹⁶

V České republice existuje několik druhů resocializačních programů. Jedním z nich je resocializační program ALFA, který funguje od roku 2001. Tento projekt je zaměřen především na podmíněně odsouzené, obviněné či obžalované muže, ale i ženy od osmnácti let, kteří spáchali nějaký trestný čin, a bylo proti nim zahájeno trestní řízení. Zároveň tito muži a ženy hledají a potřebují pomoc v nějaké části jejich života. Další skupinou, pro kterou je tento program určen, je skupina lidí, kterým bylo soudem uloženo omezení nebo povinnost podstoupit psychosociální výcvik nebo reedukaci či psychosociální program poradenství, ale také je určen lidem, kteří podstoupili jiné možnosti alternativního trestu.

Program pro podmíněně propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody se nazývá BETA program. BETA program je zaměřen na muže i ženy od osmnácti let, kteří chtějí zažádat o podmíněné propuštění z vězení a zároveň chtějí změnit svůj život tím, že začnou pracovat na své osobnosti tak, aby v budoucnosti již nepáchali trestnou činnost. Dále je tento program určen pro lidi, kteří již byli propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody a soud jim nařídil psychosociální výcvik, převýchovu či program psychologického poradenství.

Dalším typem resocializace mohou být i reintegrační programy. Reintegrační programy se zaměřují na osoby od osmnácti let, kteří již vykonali trest odnětí svobody, anebo také pro osoby, již budou propuštěni z vězení.

Nesmíme samozřejmě zapomenout i na rodinné příslušníky odsouzených, kteří potřebují také pomoc odborníka či nějaké organizace. Proto jsou zřizovány doprovodné programy. Pod tímto názvem si můžeme představit sociální a právní poradenství či služby pro rodiny a sociální okolí pachatelů trestných činů.

Další služby zaměřené na resocializaci ať vězňů či zaměřené na jejich rodiny můžou být

¹⁶www.kozy.cz [on line] [19. 12. 2011]

psychoterapie, elektronické poradenství, odborné poradenství, vzdělávání, semináře nebo kurzy.¹⁷

2.2 Vybrané resocializační programy

- **Projekt Šance (zaměstnávání osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody)**

V roce 2006 vznikl projekt Šance, který měl napomoci zaměstnat osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody a trval až do roku 2009.

„Šance 06“ poskytuje služby intenzivního resocializačního programu pro osoby vykonávající alternativní tresty, pro osoby přicházející z výkonu trestu odnětí svobody či výkonu vazby, pro osoby opouštějící ústavní výchovu a pro osoby v péči kurátorů a probačních úředníků.¹⁸

Tento program se snažil o odstranění stigmatizace a sociální izolace těchto osob a to proto, aby se mohly snadněji začlenit zpět do společnosti. Dalším důvodem proč tento projekt vznikl, bylo, aby si klienti mohli vylepšit a rozšířit své kompetence při řešení problémů nezaměstnanosti, v oblasti sociálního kontaktu, ale v neposlední řadě byl tento projekt zaměřen na omezení možností vyloučení ze společnosti.

Projekt Šance prošel během svého působení několika změnami. Jak již bylo zmíněno, resocializační program vznikl v roce 2006 a to díky grantové podpoře Společného regionálního operačního programu Grantové schéma. Byl realizován ve dvou městech, v Teplicích a Ústí nad Labem.

V následujícím roce 2007 byl program zapsán jako sociální služba, odborné sociální poradenství a sociální rehabilitace. V této době byl zaměřen na mladistvé pachatele trestných činů. V červenci téhož roku proběhlo akreditační řízení a tomuto programu byla udělena akreditace od roku 2007 do roku 2009.

Rok 2008 přinesl další změnu, a to takovou, že program byl přejmenován na Pomoc lidem v konfliktu se zákonem ŠANCE 06. Mohl být realizován díky grantu národních zdrojů. Projekt Pomoc lidem v konfliktu se zákonem si osvojují i další věznice v České republice.

V lednu 2009 skončilo poskytování služby odborného sociálního poradenství a zůstala pouze služba sociální rehabilitace s místem působení Teplice.¹⁹

¹⁷www.csspraha.cz, Resocializační a reintegrační programy [on line] [19. 12. 2011]

¹⁸www.w11.cz/ance-06.html, [on line] [cit. 21. 12. 2011]

¹⁹www.w11.cz, Co je program Šance 06 [on line] [21. 12. 2011]

- **Program na podporu společenské a pracovní resocializace osob na okraji společnosti**

Jde o program regionálního rázu na subvenci společenského a pracovního znovu začlenění osob na okraji společnosti. Je stanoven pro subjekty, které mají své sídlo v okrese Rychnov nad Kněžnou. Realizovat se však může ve všech částech České republiky.

„Účelem programu je podpora tvorby a udržení pracovních míst pracovních míst pro osoby ze skupiny sociálně a společensky nepřizpůsobivých osob a v rámci společenské a pracovní resocializace je snahou pomoci jim k návratu do společnosti. V praxi to znamená vytvoření pracovních míst a zajištění jejich financování úřady práce, odboru sociální politiky MPSV ČR a státních i nestátních organizací, zabývajících se problematikou těchto osob.“²⁰

Vzniklá pracovní místa mohou obsazovat lidé, kteří se podílejí na resocializačním programu, ale přitom nemusí být vedeni v evidenci úřadu práce. Jediným předpokladem pro zařazení jedince do programu je pouze jeho ochota dobrovolně přistoupit na podmínky programu.

Příspěvek se může poskytnout například na úhradu mzdových nákladů jedinců, kteří v programu pracovní resocializace provozují potřebné aktivity na základě pracovní smlouvy. Na tento příspěvek nevzniká právní nárok. Poskytnout příspěvek může místně příslušný úřad práce podle sídla navrhovatele nebo dle místa, kde projekt bude realizován. Příspěvek se může dát příjemci tehdy, pokud splní kvalifikační a materiální předpoklady k uskutečnění programu z oblasti práce s jedinci, kteří jsou těžce umístitelní na trhu práce. Dále může být příspěvek poskytnut příjemci tehdy, když přijme do práce jedince, kteří spadají do resocializačního programu, není v konkurzu nebo vyrovnávacím zařízení a nemá žádné daňové nedoplatky.

Uskutečnění programu nemůže proběhnout dříve jak po vydání rozhodnutí.

V programu jsou uvedeny i další náležitosti k tomu, aby mohl být realizován, jako například sepsání žádosti žadatele o příspěvek a podmínky žádosti, dále také pravidla pro sledování, kontrolu a pro vyúčtování příspěvku.²¹

²⁰http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/programy_zamest/regionalni/regionalni05/resocializace/program_dle_120.pdf [on line] [cit. 21. 12. 2011]

²¹www.portal.mpsv.cz, Program na podporu společenské a pracovní resocializace osob na okraji společnosti [on line] [21. 12. 2011]

- **Resocializace vězňů v Anglii, úloha parolové rady**

Parole v Anglii vznikla v dubnu 1968 jako následné jednání v harmonii s trestním zákonem z roku 1967, založení Parole následovalo těsně po anulování trestu smrti za vraždu. Parole byla zaměřena na vězně, kteří již nebyli nebezpeční pro okolí a mohli trest vykonat pod zvláštní péčí v místní komunitě. Soustava předčasného propuštění, které bylo pouze na povolení, byl přezkoumán Trestním zákonem z roku 1991. Ten se především zakládal na výborné zprávě výboru, který vedl lord Carlisle v roce 1988. Smysl zákona se zakládá na tom, že dal parolové vládě pravomoc ve dvou oblastech: umožnil ministrovi přenášet pravomoc Parolové radě řízení o propuštění z vězení v několika případech. Ministr své šance využil a veškeré své pravomoc přenesl na Parolovou radu, aby udělili paroli vězňům na čtyři a méně jak sedm let.

Udělil Parolové vládě kompetence řídit proces propuštění vězňených osob, které byly odsouzeny na doživotí s příležitostí propuštění a které si odseděli tzv. tarif.

Další důležité změny v této oblasti, které přinesl Trestní zákon z roku 1991, byly například protáhnutí doby uložení parole z jedné třetiny trestu na jednu polovinu délky trestu, poskytnout dohled na určitou dobu i takovým vězňům, kterým nebyla parole udělena, poskytnout vězňům dostatek informací, které se týkají rozhodování parole a informace také o tom, jaké měla parolová vláda důvody k udělení parole. Dalším důležitou změnou bylo, že odsouzený měl možnost promluvit si se členem Parolové vlády, inovovalo se samočinně podmíněné propuštění po odsedění poloviny trestu u vězňů s trestem odnětí svobody s hranicí čtyř let.

V roce 1994 byla v trestním a občanském řádu provedena úprava, změna činnosti Parolové vlády, kdy Parole byla výkonný nevládní veřejnoprávní orgán a touto změnou si zajistila vyšší autoritu a nezávislost v oblasti vyřizování svých záležitostí.

Rok 1997 přinesl další změny v trestním řádu, které se týkaly udělování parole a měly být upraveny zvláštním řádem. Týkalo se to těchto změn:

byla zavedena parole i pro odsouzené s tresty tří let a více na pět šestin jejich trestu vzniklo prohlášení při překročení podmínek parole za žalovatelný přečin. Tak se vytvořily podmínky pro soud, který by pak mohl odvolat paroli a uvalení vazby.

došlo ke zplnomocnění rady v řízení uložení parole u všech dlouhodobě odsouzených, ale i u nově odsouzených vězňů na doživotí.

Struktura parolové vlády:

-osoby zastávající vysokou soudní pozici (soudce či zapisovatel)

-psychiatr

-probační úředník

-kriminolog

Počet není nijak omezen, záleží na vytíženosti a geografické poloze míst pro pohovory.

Parolová rada je zcela závislá na informacích, které jim poskytne složka každého vězně.

Jednotlivé složky by měly obsahovat veškeré informace o trestném činu, předchozích potrestáních, chování a práci s vězněným, zprávy vězeňských i místních probačních pracovníků a důležité prohlášení psychiatra. Informace, které objektivně popisují nebezpečí a nedostatky, ale také lepší stránky vězně jsou popsány ve zprávě, kterou musí dostat každý vězeň. Toto však vyžaduje velkou odvahu. Aby parolová vláda mohla plnit své poslání a správně rozhodovat o udělování parole v souladu se společností a resocializačními potřebami vězně musí mít o informace o všech stránkách osobnosti odsouzeného a to od lidí, kteří vězně znají nejlépe. Vězeň při své resocializaci by se měl věnovat určité činnosti zaměřené na oblast například drog, alkoholismu, zvládání vzteku, gamblerství atd.. Dále by také neměl bydlet nebo pracovat s osobou, které ještě nebylo 18 let, nekomunikovat a nestýkat se s osobami jako jsou manželka, děti bez souhlasu probačního pracovníka a v neposlední řadě také bydlet v ubytovně či místě, který nařídil nebo určil probační pracovník.

Do programu parole se dostane člověk, odsouzený, po pohovoru s členem rady, která ještě nečetla zprávu odsouzeného. Tento pohovor obvykle trvá asi hodinu, kdy si člen rady snaží s vězněm vyjasnit významná místa v materiálech a zapsat názory vězně. V této části se nepřijímají žádná doporučení pro udělení nebo neudělení parole. U vězňů, kteří byli odsouzeni na čtyři a více let o paroli rozhodují tři členové Rady anebo také psychiatr. U doživotně odsouzených o paroli rozhodují soudce, psychiatr a probační pracovník. Doživotně odsouzený s možností propuštění a kteří si odseděli tzv. tarif, mají kompetence k ústnímu slyšení v zastoupení právníkem, které bývá obvykle složeno ze soudce, psychiatra a libovolného člena Rady.

Když ty osoby rozhodnou musí sdělit své důvody, podle kterých rozhodly, což také vyžaduje důkazy, jež poskytuje osobní složka odsouzeného. Důvody rozhodnutí se musí sdělit odsouzenému, s podmínkou srozumitelnosti a právního přezkoumání. Rada by také měla uvažovat, zda není v zájmu snižování nebezpečí a ochrany společnosti

uložení současně s parolí také opatření, které by byli nad rámec národních pravidel probační služby.

Pokud Rada udělila paroli má zároveň i pravomoc ji zrušit a odsouzeného vrátit zpět do vazby. To se děje ve spolupráci s probační službou. Velmi výraznou výhodou je to, že proces probíhá velmi rychle a bezpečně a neřeší se žádné překážky, které jsou nutné při dokazování u soudu.²²

„Parolová rada spoléhá prakticky výlučně na informace poskytované věznicí a probační službou o jejich práci, zaměřenou na přípravu vězně k propuštění a jeho zařazení do místní komunity. Je velmi důležité, aby byly podchyceny všechny změny v přístupu a chování vězně a pojmenovány další klíčové oblasti. Rada vysoce oceňuje, že si příslušníci i pracovníci na těchto úsecích uvědomují široký záběr instrukcí, kterými se práce Parolové rady při hodnocení rizika pro veřejnost ze strany vězňů, propouštěných na parole, řídí.“²³

²²VALENT, Ladislav, Resocializace vězeňství v Anglii, úloha parolové vlády [on line] [2. 1. 2012]

²³VALENT, Ladislav, Resocializace vězeňství v Anglii, úloha parolové vlády. Dostupné na <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/stare-clanky-506/resocializace-veznu-v-anglii-a-walesu-uloha-parol-546> [cit. 2. 1. 2012]

3 ŽIVOT VE VĚZENÍ

3.1 Historie vězeňství

Na území České republiky většina věznic spadala až do roku 1865 pod vrchnost. Od tohoto roku nastala změna a věznice podléhaly zcela Ministerstvu spravedlnosti. Tehdejší rakouský trestní zákon rozděloval trest žaláře za spáchané zločiny a trest vězení za přečiny a přestupky. Tresty za přečiny a přestupky se vykonávaly ve věznicích okresních soudů V tzv. sborových soudech první instance, tedy u krajských soudů se vykonávaly tresty žaláře a u odsouzených na více jak jeden rok se trest vykonával v nezávislých trestnicích. V té době bylo na území Rakouska dvacet mužských trestnic a šest ženských trestnic. U nás v té době byly tři mužské trestnice v Praze, Plzni a Kartouzích a ženská trestnice v Čechách byla pouze jedna a to v Řepích u Prahy. Asi největší zvláštností českých ženských trestnic bylo to, že byly spravovány ženskými řeholními řády. Naopak mužské trestnice byly spravovány vrchními dozorci, výpomocnými dozorci a vojenskou stráží, kteří vykonávali dozor nad vězni.

Odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody byli rozčleněni do tří tříd, jejichž označení bylo disciplinární. Za spáchání běžného trestného činu mohli být odsouzení v první a druhé třídě nejdéle tři roky. Pro dobré chování mohla být tato doba zkrácena. Tehdejší tzv. zpětní trestanci, dnešní recidivisté, mohli být zařazeni do první třídy až na polovinu trestu. Trestance jsme tehdy mohli rozeznávat také podle barvy nákrčníků. Rozdělení do tříd bylo důležité také z hlediska toho, že trestanci ve vyšších třídách měli větší výhody jako např. častější korespondence a návštěvy oproti odsouzeným z nižších tříd. Pokud se odsouzený nechoval tak jak měl, existovaly zde rozsáhlé možnosti disciplinárního práva, které mohly vést přes důtky, odebrání výhod, půst o chlebu a vodě, tvrdé lóže až po samovazbu, temnou komoru či přeřazení do nižší třídy.

Vězni, kteří byli velmi problémoví a nebezpeční měli oddělené ložnice, které se velmi podobali klecím. Už v té době se velice dbalo na hygienu a zdravotnictví o vězně, ale také o samotnou věznici. Specifikem bylo, že političtí vězni si mohli nechávat své civilní oblečení a nemuseli pracovat. Takováto politická věznice byla jediná na našem území, a to v Plzni. V roce 1889 bylo zřízeno oddělení i pro mladistvé, kteří zde vykonávali pouze jeden rok odnětí svobody, a trest jim končil před dosažením 21 let věku. Trest mladiství vykonávali v pražské a mariborské trestnici.

V roce 1918 se vězeňský systém změnil z monarchie na systém Československé

republiky. Během první světové války se trestnice na našem území vůbec neudržovaly, neopravovaly, a velmi chátraly. Mnohdy nepodléhaly ani hygienickým a bezpečnostním předpisům. Důsledkem války bylo poklesnutí kázně vězňů a nárůst kriminality. Bylo také nutné odesílat cizí trestance i vězeňské zaměstnance do jejich zemí. Ani toto nemělo zrovna ten nejlepší vliv na obnovu věznic.

V roce 1921 došlo k postupným změnám tehdejších předpisů. Byl nachystán vzdělávací kurs pro dozorce. Ti do té doby neměli žádné odborné vzdělání. Věznice opět spravovalo Ministerstvo spravedlnosti a vrchnímu státnímu zastupitelství byly odebrány veškeré kompetence. V době vzniku Československé republiky zde existovalo sedm věznic určených pro odsouzené na jeden rok až doživotí. Dále zde byl také Komenského ústav v Košicích, který byl stanoven pro chlapce odsouzené k polepšovací výchově nebo kteří byli mravnostně zpustlí, a to na žádost příslušných úřadů či rodičů. Pro tresty kratší než jeden rok a delší než měsíc zde bylo 36 věznic sborových soudů a pro krátkodobé tresty zde byli přestupkové věznice okresních soudů.

V roce 1922 kulminoval poválečný nárůst kriminality v českých zemích a došlo to až k přeplněnosti trestnic. Trestnice v této době byly zcela zchátralé a některé ani nevyhovovali podmínkám vězeňského zařízení. Jen trestnice v Praze na Pankráci a v Plzni na Borech byla určená k věznění odsouzených. Například trestnice v Kartouzech, dnešních Valticích, byla vybudována z kláštera a na vězení se pouze adaptovala. To samé i věznice Mírov, která zase vznikla z pevnostního hradu a na věznici byla přeměněna až v roce 1858. Avšak nejhlavnějším problémem této doby bylo skupinkování vězňů, což nemělo dobrý vliv na jejich nápravu. Tento problém přetrvával i do dnešní doby, kdy se vězni také často scházejí ve skupinách. Je to problém hlavně v České republice. Vězni musí tak jako předtím pracovat a za práci dostávají mzdu. Změnil se systém rozdělování vězňů. Už se netřídili podle územních obvodů, ale začali se rozdělovat podle povahy. Díky tomu se začala vězeňská zařízení odlišovat. Došlo také ke změně v péči o vězněné osoby. Postupně se opouští od běžného drilu a základního vzdělání a přístup je komplexnější a výchovné působení pragmatičtější.²⁴

Když došlo k rozpadu Československé republiky a vytvořil se tzv. Protektorát Čech a Moravy justiční a vězeňský systém zůstal nezměněn, a to i, co se týkalo legislativní úpravy, organizace a řízení vězení. Každou vyhlášku, normu či pokyn vydával Protektorát Čech a Moravy, schvaloval je říšský protektor. Stále vězeňství spadalo pod

²⁴www.is.muni.cz, Vývoj českého vězeňství [on line] [2. 1. 2012]

Ministerstvo spravedlnosti, kde o všem rozhodoval pověřenec Úřadu říšského protektora, jehož hlavní činností bylo sledování a koordinování ministerstva s německými úřady. Vězeňské ústavy byly využívány z části nebo úplně pouze pro účely německé justice či tajné státní policie, tzv. gestapo. Tyto orgány měli výsadu řešit trestné činy spáchané vůči Německé říši, to znamenalo, že řešili trestné činy spáchané i v Protektorátu Čech a Moravy. V dílčích vězeňských zařízeních bylo jak protektorátní, české vedení zajišťující provozní aktivity, tak i německé vedení, jež zajišťovalo využití věznic a trestnic pro vazební účely nacistických soudů a vyšetřování tajné německé policie. Protektorátní zaměstnanci věznic a trestnic museli složit slib věrnosti Adolfu Hitlerovi a také museli projít zkouškou z německého jazyka. Domácí komisaři pokračovali i v této době v dohledu nad výkonem trestu, což byli především úředníci nové Generální inspekce vězeňství pro výkon nejvyššího dozoru nad soudními věznicemi a trestnicemi. Dozor a správa věznic se za dobu protektorátu několikrát změnila, v roce 1943 dozor a správu vykonávaly vrchní soudy a v roce 1945 se vrátila zpátky pod ministerstvo spravedlnosti.

Velmi brzy po osvobození od nacistického Německa rozhodovaly o umístování do vězení revoluční národní výbory. Až na konci roku 1945 se veškerá správa a řízení vězeňství vrátilo do rukou ministerstva spravedlnosti. Začleňovací, sběrné a pracovní tábory byly v kompetenci ministerstva vnitra a ministerstva národní obrany. Zvláštní soudy lidu odsuzovaly tzv. retribuční vězně, což můžeme definovat jako nacistické zrádce, kolaboranty, kteří byli ve výkonu trestu. Ve věznicích krajských soudů či trestnicích v Plzni, Řepích či Mikulově vznikly nucené pracovní oddíly, které byly určeny především pro německé vězně s trestem odnětí svobody na více jak pět let. Takovéto oddíly byly využívány pro znovuoobnovu silničních komunikací, veřejných budov a také pro obnovu národního hospodářství.

V roce 1948 vznikl nový termín pro vězně, kteří svým jednáním ohrožovali lidově demokratickou republiku, tzv. protistátní vězni. Tito vězni měli mnohem více omezení než kriminální vězni. Nastala také reorganizace vězeňského personálu. Do věznic či trestnic byli dosazeni velitelé oddílů státní vězeňské služby.

Československé vězeňství podle sovětského vzoru, roky 1953 – 1965. V těchto letech kulminoval tzv. třídní výkon trestu určený protistátním vězňům, který měl nejtvrďší podmínky. Začali jsme se řídit Řádem nápravných zařízení, který k nám přišel ze Sovětského svazu, se stanovila nová struktura československého vězeňství. Byla

rozdělena na šest typů podle úrovně střežení. Do dílčích nápravných zařízení byli vězni umístováni dle povahy a závažnosti trestného činu. Také mladiství za svoje prohřešky pykali v nápravných zařízeních či oddělených částech nápravných zařízení. Odsouzení při nástupu nastoupili do první nebo druhé klasifikační skupiny, záleželo na třídním původu a na povaze trestného činu.

V této době byl vydán další řád, a to Řád pro nápravně pracovní tábory. Stejně jako ten předcházející vycházel ze sovětských zkušeností a rozdělil čtyři typy táborů pro práci ve vězení. Existoval termín tzv. třídních nepřátel, což byli vězni, kteří odpykávali svůj trest v nejtěžších podmínkách, pracovali za málo peněz a velmi tvrdě. Hodně nebezpeční pachatelé byli přemístováni do nápravných zařízení například do Leopoldova, Pardubic nebo Plzně. Kontrolní činnost provozovali funkcionáři správy nápravných zařízení či náležití prokurátoři.

Šedesátá léta minulého století přinesla velké změny československého vězeňství. Doba již byla politicky neúnosná a požadavky na vězeňství se neustále stupňovaly. Vznikl zákon č. 59/1965 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody. Odsouzené osoby byli rozdělováni již pouze do tří nápravných skupin. Do první skupiny se zařazovali vězni, kteří byli trestaní prvně, jejich trestný čin byl společensky nejméně závažný. Ve druhé skupině byli umístěni ti vězni, kteří spáchali první trestný čin, ale více závažný pro společnost anebo vězni, kteří za posledních deset let spáchali úmyslný trestný čin. A do třetí skupiny se umísťovali pachatelé těch společensky nejzávažnějších trestných činů a dále také pachatelé trestných činů spáchaných proti republice. Trest se mohl také ještě zhoršit umístěním do zostřené izolace. Zákon určoval i to, že ve vězení mohli být pedagogové, vychovatelé, sociální pracovníci nebo psychologové se středním či vysokoškolským vzděláním.

Svoji činnost začal rozvíjet Výzkumný ústav penologický se sídlem v Praze zabývající se osobností a chováním pachatele a nápravou.

Na začátku osmdesátých let došlo k normalizačním změnám ve vězeňství, především byl zrušen Výzkumný ústav penologický. Inspekční a kontrolní činnost prováděli okresní a krajské dozorní kurátoři a Sbor nápravné výchovy.

Na začátku devadesátých let došlo k další reformě v oblasti vězeňství. Prezident republiky začal udělovat amnestie za trestné činy proti republice. V této době byly velké nepokoje ve výchovně nápravných ústavech, a proto se zřídila Komise národní rady a ve spolupráci s dalšími orgány navštěvovali tyto ústavy a snažili se prošetřit stížnosti

vězňů. Další změnou bylo zrušení trestu smrti, kdy pachatelé za velmi vážné trestné činy byli odsouzeni na doživotí. Vznikl doživotní trest. Probíhalo také různé prověřování znalostí a odbornosti vězeňského personálu.

Rok 1992 přinesl změnu v tom, že vznikla nová koncepce českého vězeňství, která se odvozovala od evropských vězeňských kompetencí, ale také od národních lidských tradic. Byla vytvořena i další nová legislativa, například zákon o vězeňské službě a justiční stráž, jež zásadním způsobem změnil koncepci, strukturu, řízení a výkon vězeňství. Zároveň vznikly také tři skupiny personálu – vězeňská stráž, justiční stráž, správní služba s civilními zaměstnanci.

Kontrolní činnost provádělo ředitelství SNV a komise pro vězeňství ČNR.

V roce 1993 zanikl Sbor nápravné výchovy. Jejich dosavadní úkoly začala plnit Vězeňská služba, za kterou zodpovídal generální ředitel jmenovaný ministrem spravedlnosti. V tomto roce vznikla i nová legislativa. Věznice byly rozděleny podle závažnosti trestného činu, museli odpovídat směrnicím Evropské unie. Ale k nějakým zásadním změnám nedošlo. Kontrolní činnost provádělo generální ředitelství a odbor generální inspekce ministerstva spravedlnosti. Vazbu a trest odnětí svobody kontrolovali příslušní státní zástupci, poslanci a inspekční instituce při Radě Evropy a Organizaci spojených národů.²⁵

Dnes se řídíme podle koncepce vzniklé v roce 1992. K jejímu naplnění došlo jen z části, a to v části, co se týče cílů a obsahu zacházení s vězni. Ovšem nenaplnila se v oblasti decentralizace vězeňství a v oblasti vytvoření dobrých hmotných podmínek. V celém světě, a také v České republice, dochází k ustálení vězeňství. Ovšem tato koncepce je již zastaralá, a proto vznikla nová koncepce, platná až do roku 2015. Hlavním cílem této koncepce je reakce na vzniklé podmínky a souvislosti, ve kterých se vězeňství nachází a nastínění směru a priorit české vězeňské struktury.²⁶

3.2 Typy věznic

Aby byl výkon trestu odnětí svobody funkční, musíme zamezit vězňům v útěku, zmírnit konflikty, které by mohli mezi nimi nastat a v neposlední řadě také zamezit negativnímu působení vězňů více narušených na ty méně narušené. Proto jsou zakládány čtyři typy věznic a zvláštní typy věznic pro mladistvé. Tomuto rozdělení se říká vnější diferenciaci. Jak zacházet s vězni, zda mírněji nebo hůře, udává vnitřní diferenciaci.

²⁵www.vscr.cz, Historie vězeňství [on line][4. 1. 2012]

²⁶www.is.muni.cz, Vývoj českého vězeňství [on line][4. 1. 2012]

Věznice dělíme podle míry ostrahy, uplatňování bezpečnostních předpisů a znovu začleňovacích programů.

O tom, do jakého typu bude jaký vězeň zařazen, rozhoduje soud. Ovšem, o místě a konkrétní věznici již rozhoduje generální ředitelství Vězeňské služby. Generální ředitelství VS bere ohled na to, kde má odsouzený sociální vazby, rodinu a přátele a místo bydliště. Profilace věznic se zakládá na organizační diferenciaci vězeňských objektů do pěti územních celků. Ředitelství zvláště umísťuje vězně se změněnou pracovní schopností, odsouzené muže starší šedesáti let a odsouzené ženy.

Legislativně se vězeňská služba řídí zákonem o výkonu trestu odnětí svobody, řádem o výkonu trestu odnětí svobody, trestním řádem a dalšími právními předpisy a zákony.

V každém typu věznice najdeme různé podmínky, práva a povinnosti vězňů či vnitřní diferenciaci.²⁷

- **Věznice s dohledem**

Do tohoto typu věznice jsou umísťováni vězni za trestný čin spáchaný z nedbalosti, a který ještě nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin.²⁸ Vězni se mohou volně pohybovat po věznici, své pokoje si mohou zamykat. I v tomto typu věznice pracují, po pracovní době mohou nosit civilní oblečení a také se účastnit kulturních a společenských akcí mimo věznici samostatně nebo s doprovodem vychovatele. Musí mít ovšem povolení od ředitele. Svou práci mohou vykonávat i mimo vězeňské zařízení, ale o místě a délce svého pohybu musí dostat opět povolení.

V tomto typu věznice není problém přijímat své návštěvy i bez dohledu pracovníků vězeňské služby, a to jednou za týden v době, kterou stanoví vnitřní řád. Mají možnost i návštěv vně věznice, ale to pouze jednou za čtrnáct dní za doprovodu pracovníka a na pouhých čtyřicet osm hodin. Další výhodou, kterou tito odsouzení mají je, že mohou přijímat jednou za čtrnáct dní balíčky do pěti kilogramů.²⁹

- **Věznice s dozorem**

Do této věznice jsou umísťováni především takoví pachatelé, kteří spáchali nedbalostní trestný čin, ale v minulosti již byli potrestáni za úmyslný trestný čin anebo, kterým byl nařízen trest za úmyslný trestný čin, ovšem jeho výměra nebyla vyšší jak dva roky a do

²⁷BAJCURA, L. Práva vězně, str. 92

²⁸www.epravo.cz, Místo výkonu trestu odnětí svobody a zařazování pachatelů do jednotlivých typů vězení [on line] [4. 1. 2012]

²⁹BAJCURA, L. Práva vězně, str. 93

této doby nebyl trestán za úmyslný trestný čin.³⁰

Zde jsou již přísnější podmínky než v předešlém typu. Vězni se mohou stále volně pohybovat v prostorách věznice a stále si své pokoje mohou zamykat. Rozdíl je tady v civilním oblečení, které mohou nosit pouze v době bohoslužby, návštěv, při sportu či při společných akcích mimo vězeňské zařízení, kde se musí pohybovat pouze za doprovodu dozorce. Stejně jako v předešlém typu věznice mohou odsouzení přijímat návštěvy s tím rozdílem, že zde jen jednou za čtrnáct dní ve věznici a bez dozoru. Pokud si trestanec odpyká alespoň třetinu trestu, může s povolením od ředitele opustit věznici v doprovodu návštěvy až na dobu dvacet čtyři hodin. S přijímáním balíčku do pěti kilogramů je to také jiné, trestanec jej může přijmout jednou za měsíc.

Ředitel může uvažovat o přerušení trestu až v době, kdy odsouzený má za sebou minimálně třetinu trestu.³¹

- **Věznice s ostrahou**

Do věznice s ostrahou soud většinou umísťuje pachatele, jež spáchal úmyslný trestný čin a podmínky pro zařazení do předcházejícího typu či do věznice se zvýšenou ostrahou nebyly splněny. Do tohoto typu jsou zařazeni i odsouzení, kterým byl uložen trest za nedbalostní trestný čin bez toho, aby byl umístěn do věznice s dohledem či dozorem.³²

Tento typ se již zásadně liší od předcházejících. Trestanci se zde mohou pohybovat pouze pod dozorem pracovníků věznice. Volný pohyb mohou mít jen vzácně při práci, která probíhá v prostorách věznice či hlídaných pracovištích. Návštěvy blízkých bývají jen ve věznici, po práci a pod dozorem. Pětikilogramový balíček přijímají pouze jednou za dva měsíce. Odsouzenému v takovémto typu věznice může ředitel přerušit trest po předchozím jednání s generálním ředitelstvím Vězeňské služby. Podmínkou však je, že trestanec musel vykonat alespoň polovinu trestu.³³

- **Věznice se zvýšenou ostrahou**

V tomto typu jsou pachatelé, již jim byl nařízen doživotní trest, pachatelé, jež jsou velmi nebezpeční recidivisté a odpykávají si trest po dobu osmi let anebo je určena pro trestaného, který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech utekl

³⁰www.epravo.cz, Místo výkonu trestu odnětí svobody a zařazování pachatelů do jednotlivých typů věznic [on line][4. 1. 2012]

³¹BAJCURA, L. Práva vězně, str. 93 - 94

³²www.epravo.cz, Místo výkonu trestu odnětí svobody a zařazování pachatelů do jednotlivých typů věznic [on line][4. 1. 2012]

³³BAJCURA, L. Práva vězně, str. 94

z vazby či výkonu trestu.³⁴

Odsouzení v tomto typu vězeňského zařízení mají omezen pohyb, smí se pohybovat pouze za dozoru příslušníka vězeňské služby, jinak bývají zamčeni ve svých celách. Volně se pohybovat nesmí ani, když pracují. Jejich blízcí je mohou navštívit jen jednou za šest měsíců za podmínek, že návštěva bude probíhat po pracovní době, ve věznici a pod dozorem strážníka. Co se týče balíčku do pěti kilogramů, smí jej přijmout jednou za tři měsíce. Odsouzení ve věznici se zvýšenou ostrahou mají také možnost přerušeni trestu, ale pouze tehdy, když si vězeň odsedí tři čtvrtiny trestu a dojde k projednání o přerušeni na generálním ředitelství Vězeňské služby.³⁵

3.3 Probační a mediační služba

Legislativně upravena v zákoně č. 257/2000 Sb. O probační a mediační službě. Definice probace a mediace je již uvedena v první kapitole Základní pojmy.

Probace, z latiny přeložené slovo jako ověřování či zkoušení, v našem trestním právu znamená dohled, který se ukládá obviněnému nebo odsouzenému, a to tehdy když státní zástupce nebo soud uzná za vhodné kontrolovat určitou dobu chování klienta, většinou mu může být i uložena určitá omezení nebo povinnost³⁶

Probační a mediační službu (PMS) vede ředitel, kterého dosazuje a odvolává ministr spravedlnosti. Hlavní náplní práce ředitele Probační a mediační služby je řídit organizační, hmotnou, personální, peněžní a hospodářskou složku. Úkoly probační a mediační služby v souladu s Policií ČR, soudy, státním zastupitelstvím zajišťují střediska, jež jsou v působnosti s okresními, obvodními či městskými soudy. Předseda senátu, samosoudce či v přípravném řízení státní zástupce mohou pro urychlení řízení a z různých důvodů příslušnému středisku uložit povinnost vykonat nezbytné úkony, které se týkají člověka, který v okolí střediska bydlí. Středisko lze členit na střediska pro mládež, jež spáchali trestnou činnost, na střediska pro závislé osoby na omamných či psychotropních látkách a také na střediska pro obviněné, jež se blíží věkem mladistvému věku.

Úředník, který vykonává funkci probační služby je nazýván probátor a úředník, jež vykonává činnost mediační služby má název mediátor.

Činnost probační a mediační služby tkví v předpokladu toho, že spáchaný zločin může

³⁴www.trestni-rizeni.com, Typy věznic [on line][5. 1. 2012]

³⁵BAJCURA, L. Práva vězně, str. 94

³⁶www.pmscr.cz, Probace – dohled nad podmíněně odsouzenými [on line][5. 1. 2012]

být projednán v určitých zvláštních případech u zvláštního trestního řízení či odsouzenému může být uložen trest bez odnětí svobody, který bude vykonávat pod dohledem probační služby. Toto se týká i případu, kdy je vazba nahrazena uloženou probací od soudu. Probační a mediační služba pomáhá obviněnému v oblasti odborného vedení a poradenství, dohlíží na jeho chování, je v součinnosti s jeho rodinnými příslušníky, sociálním prostředím, kde žije a zároveň také pracuje a snaží se, aby v budoucnosti žil spolehlivý, poctivý a spořádaný život.

Dalším úkonem probační a mediační služby je opatrování podkladů, jež se týkají obviněného a jeho rodinného prostředí, utváření předpokladů pro podmíněné přerušování či zastavení trestního stíhání, uzavření dohody obviněného a poškozeného o výši náhrady škody.

Úkolem probačního pracovníka je dohlížet na chování obviněného v okamžiku, kdy nemusí nastoupit do vazby. Sleduje obviněného ve zkušební době, kontroluje, zda vykonává další tresty, jež nejsou spojené s výkonem trestu odnětí svobody, včetně obecně prospěšných prací. Probátor dohlíží na chování odsouzeného ve zkušební době, která mu byla uložena soudem po té, co byl podmíněčně propuštěn z vězení.

Probační a mediační služba podporuje odstranění následků trestného činu poškozeným a dalším osobám, kterým byla způsobena škoda. Zvláštní pozornost je soustředována na mladistvé pachatele a narkomany, kterým PMS poskytuje sociální a terapeutické programy.

PMS spolupracuje s orgány sociálního zabezpečení, školskými a zdravotnickými institucemi, registrovanými církvemi, nadacemi, s orgány sociálně právní ochrany dětí. Pokud je proti obviněnému vedeno trestní řízení, či pokud je ve vazbě, spolupracuje PMS s vězeňskou službou.

- **Podmínky výkonu probačního a mediačního pracovníka**

Pracovník PMS musí být bezúhonný, způsobilý k právním úkonům, musí mít vysokoškolské vzdělání, nejméně magisterský titul, a odbornou zkoušku, kterou vykoná po absolvování kvalifikačního kurzu ve středisku.

Asistent PMS musí splňovat podmínky bezúhonné fyzické osoby, způsobilosti k právním úkonům, se středoškolským vzděláním v oblasti společenskovední a musí být starší 21 let.

Pracovník či asistent PMS se řídí zákoníkem práce, pokud zákon nestanoví jinak. Po dobu své práce se musí dále vzdělávat a zdokonalovat své odborné znalosti. Musí se řídit zákony a jinými zákonnými vyhláškami, musí postupovat odpovědně, respektovat

lidská práva a lidskou důstojnost a měl by se vyhnout jednání, které by vedlo ke zmaření trestního řízení či by jeho jednání vypovídalo o jeho neobjektivitě a nestrannosti. Úředník PMS má právo nahlížet do spisů u soudu, státního zastupitelství a Polici ČR, vypisovat si z nich důležité údaje a dělat si kopie. Oba pracovníci PMS jsou povinni po ukončení své práce nadále dodržovat mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděli v průběhu své funkce.³⁷

- **Sdružení pro probaci a mediaci**

„Usilujeme o takový stav společnosti, ve které lze úspěšně předcházet vzniku trestné činnosti a která umožní jak obětem, tak pachatelům se včasné a vhodně zapojit zpět do společnosti a stát se aktivními a přispívajícími jedinci.“³⁸

Cílem sdružení je reintegrovat znevýhodněné osoby zpět do společnosti a na trh práce, podporovat rozvoj nových řešení konfliktů, co se týká probace a mediace a alternativních trestů. Dalším cílem je zvýšit povědomí o nejistém, obnovujícím se přístupu u soudců, státních zástupců, sociálních pracovníků a policie. Pomocí workshopů, odborných setkání, studijních cest či publikační činnosti se snaží podpořit spolupráci organizací a odborníků.

Sdružení pro probaci a mediaci uskutečňuje uplatňování nových projektů, které přináší nové účelné přístupy, know-how, výcvikové a vzdělávací činnosti, zajišťuje informační a konzultační služby a je v součinnosti s nevládními i vládními organizacemi.

Klíčovými oblastmi sdružení je monitorování Romů, které spočívá v osobní asistenci pro romské klienty Probační a mediační služby ČR, jež soud uložil alternativní trest nebo omezení. Další zásadní oblastí, kterou se sdružení zabývá je dluhové poradenství, motivační programy pro mladistvé nebo osoby, které opustili vězení, asistované zaměstnávání, osobní asistence a také kurzy pro klienty a odbornou veřejnost a je poskytovatelem obecně prospěšných prací.³⁹

³⁷ www.pmscr.cz, Zákon 257/2000 Sb.[on line] [20. 1. 2012]

³⁸ Poslání sdružení. Dostupné z: <http://spj.cz/index.php?page=20> [cit. 20. 1. 2012]

³⁹ <http://spj.cz/index.php?page=20> [on line][20. 1. 2012]

4 VZDĚLÁVÁNÍ VĚZŇŮ

Podle článku 33, který si můžeme přečíst v Listině základních práv a svobod, má každý občan nárok na vzdělání. I odsouzení mají právo na vzdělání ve vězeňském zařízení. Vězeň, který studuje denní studium, má ze zákona stejné postavení jako pracující vězeň. Věznice svým chovancům vzdělání musí ze zákona poskytnout, a to jak formální vzdělávání, tak i neformální.⁴⁰

Významným nástrojem práce s vězněm je výchova, která vede k humanizaci vězeňství a současně je také podstatným nástrojem k znovuzačlenění odsouzeného do společnosti. Výchova by měla obsahovat základní vzdělání, odborné dovednosti, kulturní a kreativní aktivity, tělesnou výchovu, sociální výchovu a v neposlední řadě také návštěvy knihovny.⁴¹

Pro zajištění vězeňského režimu se musí dodržovat určité zásady:

- zabezpečit životní podmínky, které se budou moci sloučit s lidskou důstojností a správnými sociálními normami,
- zmenšit jednotlivé škodlivé účinky vězení, rozdíly pobytu ve vězení a pobytu na svobodě, aby si sebe vězni i nadále vážili,
- pěstovat a podporovat dobré vztahy mezi vězni a jejich blízkými,
- **poskytnout odsouzeným možnosti na zlepšení svých schopností, dovedností a znalostí a tím umožnit lepší integraci do společnosti po propuštění z výkonu trestu.**

Vzdělávání a výchova, stejně tak i práce, ve vězeňském zařízení jsou jednou z důležitých složek vězení, které vedou ke snížení recidivy po propuštění odsouzeného z výkonu trestu.

O vzdělávání vězňů v ČR se nejvíce začalo hovořit v roce 1965. V tomto roce byl vydán zákon, jenž poskytoval odsouzeným právo na vzdělání se zřetelem na jejich věk a délku trestu. Vězněný měl možnost dodělat si jak základní vzdělání, popř. i vyšší vzdělání. Věznice připravovaly různé kurzy pro další vzdělání, kurzy speciální školy či odborné vyučování mladistvých. V této době měl člověk propuštěný z výkonu trestu velké problémy s uznáním vzdělání, kterého nabyt ve vězení. Dnes je vzdělání vězňů jedním z hlavních cílů každého vězeňského zařízení, neboť vzdělání pomáhá k lepší integraci odsouzeného po opuštění vězení. Trestanec má možnost dodělat si popřípadě získat

⁴⁰ MOTEJL, O a kol., Vězeňství

⁴¹ ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR, Projekt Vzdělávání ve věznicích [on line [25. 1. 2012]

základní, středoškolské, ale také vysokoškolské vzdělání, které poskytují věznice se vzdělávacími středisky. Kromě klasického vzdělání si může odsouzenec rozšířit své schopnosti a znalosti, pomocí krátkodobých kvalifikačních a rekvalifikačních kurzů.

“ Rekvalifikační kurz dává především odsouzeným bez vzdělání určitou možnost dalšího uplatnění na trhu práce a je pouze na nich, jak tuto možnost dál ve svém životě využít.”⁴²

Každému odsouzenému je přichystán studijní plán, který jim umožňuje věnovat se činnostem spjatým se vzděláním a výchovou podle svého zájmu a potřeby. Tyto studijní plány napomáhají vězni plnohodnotně se navrátit do společnosti a zlepšit jeho chování.

Výchovně vzdělávací proces obsahuje:

- dokončení základního či speciálního vzdělání,
- vyučení se v určitých oborech,
- zaučení se v určitých oborech,
- vzdělání na střední nebo vysoké škole,
- kurzy pro rozšíření kvalifikace či rekvalifikace.

4.1 Historie vzdělávání ve věznicích

Plán vzdělávat vězně, naučit je jak dobře využít svůj volný čas při výkonu trestu odnětí svobody spadá až do dob rakouské monarchie. Pracovníci vězeňské služby si v každé době uvědomovali, že lidé, kteří spáchali trestný čin opakovaně, zanedbávali i školní docházku. Z tohoto důvodu se snažili pracovníci vězeňské služby prosadit vhodné formy vzdělávání odsouzených.

V roce 1872 v Londýně vznikla nová organizace zabývající se penitenciární péčí, tzv. Mezinárodní komise pro vězeňství. Komise uspořádala několik mezinárodních kongresů, z nichž jeden se pořádal i v Praze a to roku 1930. Na tento kongres navazovala celostátní konference, která se zabývala také penitenciární péčí. Tato konference měla velký význam už jen z důvodu toho, že se zde sešli senátoři, poslanci a také zahraniční hosté. Důležitým bodem této konference bylo jednání o vězeňském školství.⁴³

⁴² Věznice Nové Sedlo, Projekt Život po vězení finišuje. Dostupné z http://www.vscr.cz/veznice-nove-sedlo-81/informacni-servis-1598/vzdelavani-veznu-967/projekt-zivot-po-vezeni-finisuje?anketa=6&ni_value_id=4[cit. 25. 1.2012]

⁴³ DOLEŽAL, J. Vzdělávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody[on line][26. 1. 2012]

„Vězeňské školství nemá být školáctvím ve smyslu postupného vykládání jednotlivých obvyklých školských předmětů, nýbrž má být především školou života v nejširším a nejplnějším slova smyslu. Rozumí se, že je nutno negramotným poskytnout také alespoň minimum elementárních vědomostí a není námitek ani proti občasným vhodným výkladům zeměpisným, dějepisným, literárním atd. Je také třeba školy živnostenské a hospodářské, ale to vše není hlavní věcí: hlavní věc je probudit v trestanci lidskou a občanskou sebeúctu, smysl pro povinnost a odpovědnost, čili svědomí, úctu a lásku k práci, vštípit mu zdravý a správný životní názor, to vše nejen všeobecně, ale také individuálně tj. se zřetelem k osobním poměrům, k minulosti, přítomnosti a budoucnosti jednotlivců.“⁴⁴

Vězení, která známe dnes, se vyvinula ze špitálů či chudobinců, než ze žalářů, které známe z dřívějších dob. Zapříčinilo to zhroucení feudálního řádu v 18. století. Reformátoři v této době vystupovali proti tradičním trestům, vznikla nová teorie práva. Období osvícenství přineslo nový pohled na trest a zločin. Začali se stavět věznice, v jejímž čele byl kaplan, který na vězně působil nápravně a výchovně. Ve věznici začali působit dozorcí, psychologové, vychovatelé a psychiatři. Význam vzdělávání a výchovy v trestu odnětí svobody se nejvíce rozvíjel v 19. a 20. století. Odsouzení se mohli vzdělávat v jakémkoliv věku, naučili se číst a psát, mohli navštěvovat různé specializované zájmy a dosáhnout vzdělání v různé formě.

V českém státě působil v 19. století F. J. Řezáč, autor mnoha publikací o školské výchově ve věznicích. Podle něho bylo dobré využívat ve věznicích možnosti pedagogiky v rámci převýchovy a humanizace vězení.

Po vzniku ČSR byly uvedeny do provozu věznice a trestnice, kde se zacházelo s vězni podle tehdejších evropských norem. V 60 letech 20. století vyšel zákon, podle kterého se začaly vytvářet různé formy vzdělávání vězňů, v každé věznici pracoval psycholog, vychovatel, sociální pracovník a pedagog.

Osmdesátá léta dvacátého století přinesla vybudování Školských vzdělávacích středisek. Do těchto středisek mohli docházet vězni a středisko jim mohlo vydat platné vysvědčení. Po roce 1989 byla vypracována Koncepce českého vězeňství, která byla ve shodě s mezinárodními normami, začala být postupně realizována. Tím došlo k humanizaci vězeňství u nás. Dále byl vytvořen souhrn koncepčních záměrů, podle

⁴⁴ DOLEŽAL, J. Vzdělávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, Bakalářská práce. Dostupné z http://is.muni.cz/th/166932/pedf_b/Diplomova_prace_DOLEZAL_166932.txt [cit. 26. 1. 2012]

kterého se české vězeňství řídilo. Jedním z určených úkolů byla resocializace vězně a vzdělávací programy pro odsouzené.⁴⁵

4.2 Formální vzdělávání

Se špatnou povinnou školní docházkou, která probíhá z pravidla na základních školách, se můžeme setkat nejvíce u mladistvých odsouzených. Je také problém s tím, že tyto děti nemá kdo učit. Školští pracovníci docházející do věznice bývají velmi neochotní k výuce mladistvých vězňů, protože zákon neudává, která škola by měla výuku poskytovat. Z pravidla mladistvým poskytuje výuku vězeňský speciální pedagog.

Vězni mohou pokračovat ve vzdělávání i po dokončení povinné školní docházky na středních školách či odborných učilištích. Tento typ vzdělání bývá obvykle ukončen výučním listem, vysvědčením, osvědčením nebo potvrzením.

Ministerstvo spravedlnosti zřídilo střední odborné učiliště, které bylo zahrnuto pod správu Generálního ředitelství vězeňské služby ČR. Střední odborná učiliště jsou výchovně vzdělávací instituce, které připravují pro výkon povolání a odborných činností, studenti – vězni mají možnost si doplnit základní vzdělání v kurzech či si doplnit nebo rozšířit rekvalifikaci. Ředitelství SOU je umístěno v Praze. Další vzdělávací střediska ve věznicích jsou v Opavě, Pardubicích, Plzni, Rynovicích, Valticích, Všehrdech, Světlé nad Sázavou a Vinařicích.⁴⁶

Vězni, kteří se vyučí, dostanou výuční list. Na tomto výučním listu nemají zapsáno, že výuka probíhala po dobu výkonu trestu odnětí svobody. Toto může být podstatným činitelem pro motivaci vzdělávání ve věznici. Pokud byl vězeň podmíněčně propuštěn z vězení a nestihl dokončit vzdělání, má možnost dodělat si výuční list ve věznici, kde se po dobu výkonu trestu odnětí svobody vzdělával. Do nejvíce obsazovaných oborů pro muže a mladistvé muže ve vězení můžeme zařadit kovoobráběčské obory, strojírenské obory, obor elektrotechnické výroby, stavební výroby, zpracování dřeva a obor společného stravování. Mladistvé ženy a ženy ve výkonu trestu odnětí svobody mohou obdržet výuční list z oboru výroba konfekce.

Ke vzdělávání nemusí docházet pouze ve spolupráci ministerstva spravedlnosti a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Věznice se mohou dohodnout i se soukromými subjekty, jako například věznice v Heřmanicích, která navázala spolupráci s nedalekým učilištěm a začala tu výuka oboru zámečnick.

⁴⁵ VORÁLKOVÁ, L. Vzdělávání mužů a žen v českých věznicích [on line][26. 1. 2012]

⁴⁶ MOTEJL, O. a kol., Vězeňství

„Pedagogicky zaměřená edukační činnost v učilištích Vězeňské služby ČR je zajišťována pracovníky s trvalým pracovním poměrem. Mimo jiné je také využívána spolupráce s externími vyučujícími, zejména tam, kde je nutno pokrýt část výuky, na kterou by bylo neekonomické přijímat učitele k trvalému pracovnímu poměru. Externí pracovníci vyučují na základě dohod o pracovní činnosti uzavíraných s ředitelem SOU.“⁴⁷

Vzdělávat se mohou vězni i formou akreditovaných kurzů, jež mají různou délku. V kurzu tvorby webových stránek jim stačí pouze 32 hodin během tří týdnů, na kurz malíře musí mít v délce pěti měsíců 146 hodin a na brusiče skla nebo kurzu společného stravování musí mít po dobu deseti měsíců 1102 hodin.⁴⁸

Vězněné osoby mají také možnost vysokoškolského vzdělání. Ovšem velmi omezenou možnost. Záleží na zájmu odsouzeného, na tom, zda je v okolí nějaká vysoká škola (tu mohou studovat pouze vězni z věznice s dohledem či dozorem), ale také se musí brát v úvahu bezpečnostní rizika, profilace a volná místa věznic, kde výuka probíhá. Tento typ vzdělání ne každý vězeň dokončí a ne každý vězeň ho může studovat.⁴⁹

Vězeňská služba ČR spolu s Masarykovou univerzitou v Brně pracuje na projektu EPPLA, uvnitř programu GRUNDTIG. Studium probíhá na ekonomicko-správní fakultě formou celoživotního vzdělávání, na které pak navazuje i kombinované studium. Studovat mohou odsouzení, kteří jsou umístěni ve věznicích v ČR, mají ukončené středoškolské vzdělání s maturitou, úspěšně vykonané přijímací zkoušky, zaplacené školně ve výši 15 000 (takováto výše byla v roce 2004/2005) a poslední podmínkou je umístění ve Vazební věznici v Brně. Cílem je snížit izolaci mezi společnostmi a vězňem. Konzultace jednotlivých předmětů probíhá formou intranetu nebo přímo na území Vazební věznice Brno. Intranet si odsouzený platí sám. Vězeňská služba ČR se podílí na vzdělávání vězňů, pomoci jim samostatně pracovat a naučit je jak řešit pracovní problémy při využívání moderních technologií. Odsouzení pak mají větší uplatnění na trhu práce.⁵⁰

⁴⁷ SKOUPÁ, L. Systém vzdělávání pracovníků a odsouzených v českém vězeňství. Dostupné z http://is.muni.cz/th/55215/pdf_b/System_vzdelavani_pracovniku_a_odsouzenych_v_ceskem_vezenstvi.pdf [cit. 20. 1. 2012]

⁴⁸ ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR, Projekt Vzdělávání ve věznicích

⁴⁹ MOTEJL, O. a kol. Vězeňství

⁵⁰ www.vscr.cz [on line][20. 1. 2012]

4.3 Neformální vzdělávání

Formálním vzděláním či výchovou vzdělávání odsouzených nekončí. Vězni se mohou vzdělávat i v rámci neformálního vzdělání. Neformální vzděláním ve vězení je myšlen program zacházení. Tento program byl vytvořen z důvodu splnění jednoho z účelů trestu odnětí svobody. Jedním z účelů trestu odnětí svobody je vést odsouzeného, aby po opuštění vězeňské instituce žil řádný život.

Program zacházení se určuje pro každého odsouzené zvlášť, záleží na délce trestu, charakteru osobnosti a důvodu spáchání trestného činu. Nezbytnou složkou tohoto programu bývá určení způsobu zaměstnání, přítomnost na pracovní terapii, vzdělávání či jiné činnosti, které vedou odsouzeného k samostatnému životu. Program se dělí na pracovní, vzdělávací, speciálně výchovné a zájmové aktivity a na sféru vytváření vnějších vztahů. Pracovními aktivitami chápeme zaměstnání nebo pracovní terapii. Do speciálně výchovné činnosti můžeme zahrnout individuální, skupinová, pedagogická či psychologická působení, terapeutická sezení a sociálně právní poradenství. Zájmové aktivity tvoří individuální či skupinové zájmové činnosti, jako sledování televize, sport, nebo poslech hudby. Vzdělávací aktivity tvoří vzdělávání, které je organizované školícími a vzdělávacími středisky Vězeňské služby ČR, jež je rozdělené na střední odborná učiliště, učiliště a odborná učiliště.

Na tomto programu se podílí odborníci vězeňství, psycholog, pedagog, lékař a vychovatel.

4.4 Zaměstnávání odsouzených osob

Podle zákona 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody má odsouzený několik důležitých povinností., které musí v souladu s řádem věznice a s tímto zákonem plnit. Mezi tyto povinnosti patří i to, že odsouzený je povinen při výkonu trestu pracovat za podmínek, že byl zahrnut do práce a je i pracovní schopný. Při zařazování do práce musí věznice přihlídnout ke zdravotní způsobilosti vězně, odborným znalostem a dovednostem. Vězeňská zařízení pro své zaměstnané vězně vytváří pracovní podmínky ve vlastním provozu či výrobě, podnikatelské činnosti anebo spolupracují s jinými subjekty. V případě, že odsouzená osoba pracuje u jiného subjektu, jehož nezřizuje stát, musí vězněný dát písemný souhlas věznici. Osoba ve výkonu trestu odnětí svobody může svůj souhlas odvolat, přičemž odvolání souhlasu nesmí být bráno jako vyhýbání se práci.

V zákoně 169/1999 Sb. jsou vymezeny práce, se kterými odsouzený nesmí přijít do

styku z důvodu újmy na zdraví nebo poškození majetku. Vězeň nesmí být proškolen ani zařazen k výkonu práce s výbušninami. Pokud dojde k tomu, že odsouzený je ve své práci ve styku s omamnými a psychotropními látkami nebo jedy, je třeba dbát zvýšené opatrnosti a dohlížet na odsouzenou osobu. Co se týká zakázaných prací u žen a mladistvých, tady se věznice řídí zákoníkem práce.

Za vykonanou práci odsouzenému náleží odměna. V pracovní odměně vězně jsou zahrnuty základní složky odměny, přesčasy, příplatky a ohodnocení pracovního výkonu. Výše odměny a podmínky jejího poskytování je legislativně upraveno v nařízení č. 365/1999 Sb. O výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody. Odměny jsou rozděleny do tří skupin. Vězněnému náleží odměna dle vykonané práce v prvním stupni, pokud jde o práci, kde nemusí být žádné odborné vzdělání a výše odměny činí 4.500 Kč. Do druhého stupně se dostane odsouzený tehdy, pokud provádí práci, kde je třeba výučního listu nebo jiné odborné způsobilosti, výše odměny je o polovinu vyšší. V třetím stupni může odsouzený pracovat tehdy, pokud samostatně pracuje ve speciálních a náročných pracích, kde je třeba středoškolského či odborného středoškolského vzdělání. Odměna je zde dvojnásobná než v první skupině.⁵¹

Důvody, proč by subjekty měly zaměstnat odsouzené:

- věznice zaručí počet vězňů dle smlouvy
- věznice zajistí odbornou kvalifikaci a profesní způsobilost
- vězni se vybírají podle požadavků zaměstnavatele a zdravotních znaků
- věznice dále také zajišťuje pracovní oděv a obuv
- vězněná osoba nemá nárok na dovolenou
- zaměstnavatel neplatí příspěvky za práci o sobotách a nedělích
- zaměstnavatel nehradí nemocenskou, dovolenou, státní svátky, odchodné⁵²

⁵¹ www.epravo.cz, Zákon o výkonu trestu odnětí svobody [on line][21. 1. 2012]

⁵² www.ohkpb.cz, Nabídka zaměstnávání odsouzených osob, Vězeňská služba ČR[on line] [21. 1. 2012]

PRAKTICKÁ ČÁST

5 PRŮZKUM

5.1 Cíl průzkumu

Cílem průzkumu praktické části je analyzování postoje veřejnosti a vymezení názorů na problematiku resocializace a vzdělávání vězňů.

K dosažení cíle byly stanoveny hypotézy:

Hypotéza č. 1: Respondenti vědí, co znamená pojem resocializace.

Hypotéza č. 2. Respondenti si myslí, že se vězeň po propuštění z vězení nedokáže integrovat do společnosti.

Hypotéza č. 3: Podle respondentů má úroveň dosaženého vzdělání vliv na zločinnost.

Hypotéza č. 4. Respondentům by vadilo, pokud by součástí jejich vzdělávací skupiny byl vězeň v procesu resocializace.

Hypotéza č. 5: Respondenti si myslí, že se vězni ve vězení nemůžou vzdělávat.

5.2 Popis průzkumné metody

Praktická část bakalářské práce je zpracovaná na základě průzkumné metody dotazníku. Tato metoda je nejrychlejší a nejpřijatelnější formou, kdy se může získat velký počet odpovědí od respondentů.

Dotazník vyplňovali lidé různých věkových kategorií a různého pohlaví formou osobního předání či vyplněním na internetu. První strana dotazníku obsahuje pokyny, jak dotazník vyplnit a upozornění na to, že je anonymní a bude použit pouze pro zpracování praktické části bakalářské práce.

Průzkumná metoda dotazník obsahuje dva typy otázek, polouzavřené a uzavřené. U uzavřených otázek respondenti mají možnost zaškrtnout jednu odpověď. U polouzavřených otázek respondenti mohou také zaškrtnout odpověď podle svého mínění a také mají možnost vyjádřit se i vlastními slovy.

Dotazník se skládá z celkem 9 otázek, z nichž osm je uzavřených a jedna polouzavřená. Dotazník je součástí příloh.

5.3 Popis průzkumného vzorku

Průzkumným vzorkem bakalářské práce praktické části, je veřejnost všech věkových kategorií. Vzorek tvoří 80 respondentů, kteří byli náhodně vybráni. Těchto respondentů bylo 45 žen a 35 mužů.

Největší počet respondentů byl, ve věku 21-30 let. Mužů bylo v této věkové kategorii 12 mužů, žen 27. Druhá nejpočetnější skupina byla ve věku 31-40 let. V této věkové kategorii odpovědělo dohromady 16 dotázaných, z toho 13 mužů a 3 ženy. Další věkovou kategorií, jež byla ve věku od 41-50 let, vyplnilo dotazník 11 respondentů, z toho 4 muži a 7 žen. Ve věku od 50 let a více odpovědělo na otázky v dotazníku 7 respondentů, z toho bylo 5 mužů a 2 ženy. V poslední věkové kategorii, která byla ve věku 20 let, a méně odpovědělo 7 respondentů, 1 muž a 6 žen. Údaje o pohlaví a věku jsou rozepsány v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Rozdělení respondentů podle věku a pohlaví

Věk	Ženy	Muži	Celkem
20 a méně	6	1	7
21-30	27	12	39
31-40	3	13	16
41-50	7	4	11
50 a více	2	5	7
Celkem	45	35	80

Zdroj: Autorka práce

Dále jsou respondenti dělení podle výše stupně vzdělání. Třicet jedna respondentů uvedlo jako své nejvyšší vzdělání střední s maturitou. Z tohoto počtu bylo 12 mužů a 19 žen. Druhý největší počet odpovědí, 20 respondentů, bylo, že jejich vzdělání je střední bez maturity. Z toho 14 mužů a 6 žen. Vyšší odborné vzdělání zaškrtno celkem 15 respondentů, přesněji 4 muži a 11 žen. Vysokoškolské vzdělání zaškrtno dohromady 12 odpovídajících, konkrétněji 5 mužů a 7 žen. Nejnižší počet odpovědí od respondentů byl se vzděláním základním. Zde odpověděli celkem 2 respondenti, z toho žádný muž a 2 ženy. Toto vše je uvedeno v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Rozdělení respondentů podle vzdělání

Vzdělání	Ženy	Muži	Celkem
základní	2	0	2
střední bez maturity	6	14	20
střední s maturitou	19	12	31
vyšší odborné	11	4	15
vysokoškolské	7	5	12
Celkem	45	35	80

Zdroj: Autorka práce

Dalším kritériem, podle kterého jsou respondenti dělení je, zda se někdy setkali osobně s vězněm. Na toto odpověděli všichni respondenti. Nejčastěji uvedli jako svou odpověď,

že se s vězněm setkali. Těchto dotázaných bylo celkem 59, přesněji 26 žen a 33 mužů. S vězněm se nesetkalo dohromady 21 dotázaných, přesněji 19 žen a 2 muži. Přesnější údaje jsou uvedeny v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3: Osobní kontakt s vězněm

Setkání s vězněm	Ženy	Muži	Celkem
Ano	26	33	59
Ne	19	2	21
Celkem	45	35	80

Zdroj: Autorka práce

5.4 Analýza dat

Výzkumná část byla vyhodnocena na základě 80 vyplněných dotazníků. Kopie dotazníku je uvedena v příloze č. 1.

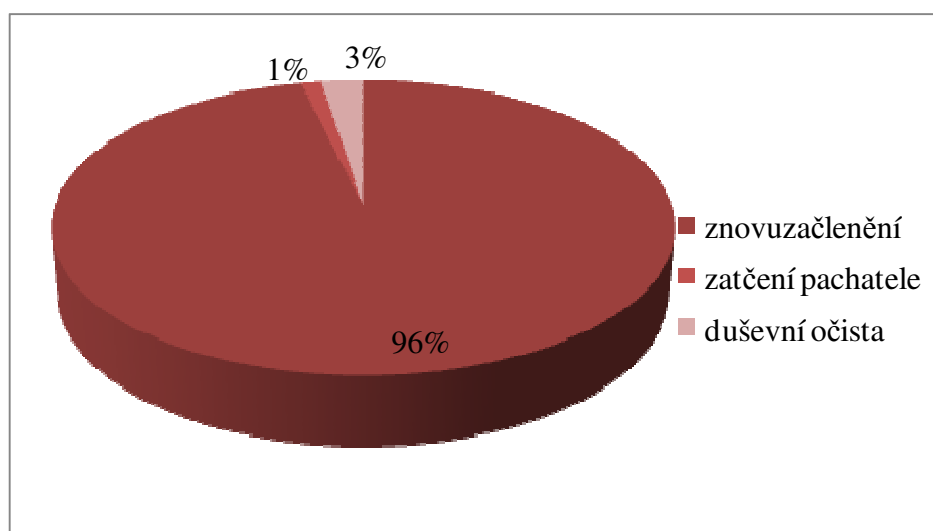
Hypotéza č. 1

Respondenti vědí, co znamená pojem resocializace.

První hypotéza byla ověřována otázkou č. 5.

Podle 96 % respondentů resocializace znamená znovuzачlenění vězně do společnosti. 1 % respondentů odpovědělo, že resocializace vyjadřuje zatčení pachatele. 3 % respondentů odpovědělo tak, že resocializace je duševní očista vězně.

Graf č. 1: Co znamená pojem resocializace?

Zdroj: Autorka práce

Podle této otázky se zjistilo, že respondenti dobře vědí, co znamená pojem resocializace. **Hypotéza č. 1 se potvrdila.**

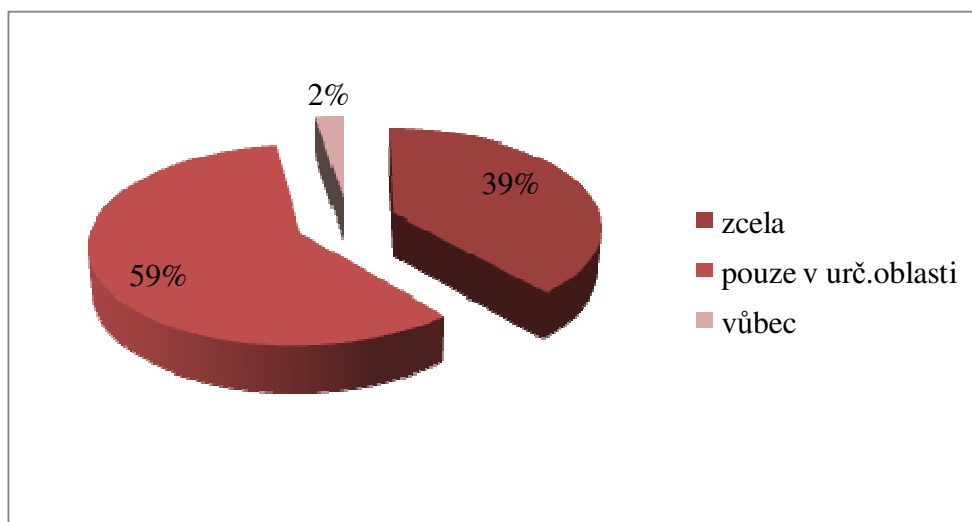
Hypotéza č. 2

Respondenti si myslí, že se vězeň po propuštění z vězení nedokáže integrovat do společnosti.

Druhá hypotéza byla ověřována otázkou č. 7.

Největší počet, 59 % respondentů, odpovědělo, že vězeň se zpět do společnosti může integrovat pouze v určité oblasti. 39 % respondentů si myslí, že vězeň se dokáže zcela integrovat do společnosti. Pouze 2 % respondentů, odpověděla, že se odsouzený do společnosti nezačlení vůbec. Přehledněji jsou odpovědi zvýrazněny v grafu č. 2.

Graf č. 2: Integrace vězně zpět do společnosti

Zdroj: Autorka práce

Respondenti si myslí, že se odsouzený dokáže integrovat zpět do společnosti pouze v určité oblasti. **Hypotéza č. 2 se nepotvrdila.**

Hypotéza č. 3

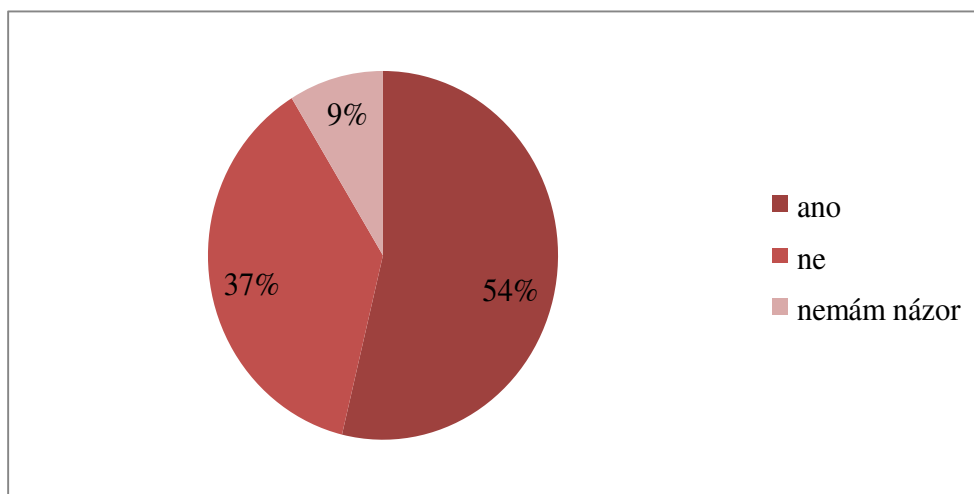
Podle respondentů má úroveň dosaženého vzdělání vliv na zločinnost.

Třetí hypotéza byla ověřována otázkou č. 9.

Vzdělání má vliv na zločinnost podle 54 % dotázaných, 37 % respondentů uvedlo jako svou odpověď, že vzdělání na zločinnost vliv nemá. Na tuto otázku nemělo žádný názor

celkem 9 % respondentů. Údaje jsou uvedeny v grafu č. 3.

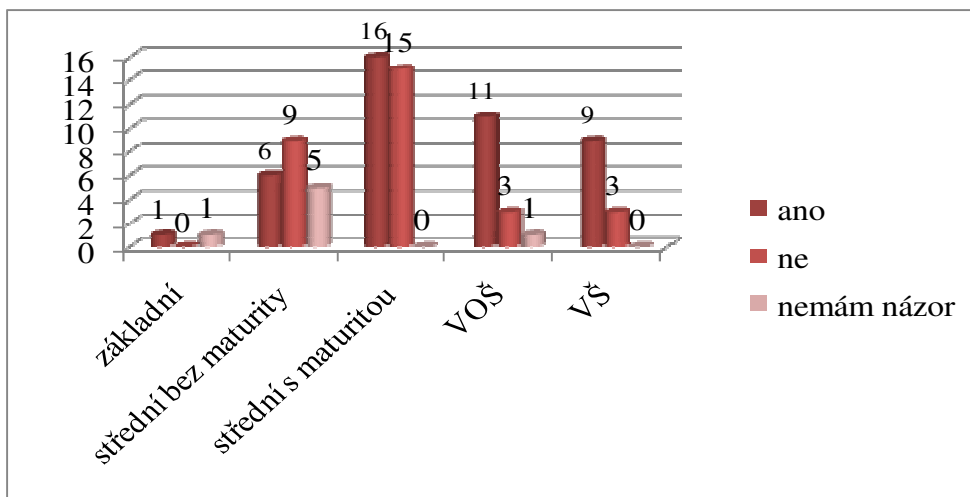
Graf č. 3: Má vzdělání vliv na zločinnost?

Zdroj: Autorka práce

Následující graf není uváděn v procentech, ale v číslech. Zde se vyhodnocovalo podle výše vzdělání respondentů. 1 dotázaný se základním vzděláním odpověděl, že vzdělání má vliv na zločinnost, 1 dotázaný uvedl, že na tuto otázku nemá názor a nikdo neodpověděl na třetí možnost. Respondenti, kteří mají středoškolské vzdělání, ale bez maturity uvedli, že vzdělání má vliv na zločinnost, takto odpovědělo 6 dotázaných. 9 dotázaných odpovědělo, že výše vzdělání neovlivňuje zločinnost a 5 oslovených respondentů uvedlo, že nemá názor. 16 respondentů se středním vzděláním s maturitou má názor, že vzdělání ovlivňuje zločinnost, 15 respondentů tohoto vzdělání uvedlo jako svou odpověď NE, vzdělání nemá vliv na zločinnost a žádný respondent nevedl třetí možnost. 11 zúčastněných dotazníkového šetření s vyšším odborným vzděláním označilo variantu Ano. Možnost Ne využili 3 respondenti a poslední variantu využil pouze 1 dotázaný. Vysokoškolsky vzdělaní lidé využili nejčastěji možnost Ano a to v 9 případech, možnost Ne využili 3 dotázaní a poslední možnost, Nemám názor, nevyužil žádný respondent.

Graf č. 4: Má vzdělání vliv na zločinnost? - odpovědi respondentů dle jejich vzdělání

Zdroj: Autorka práce

Hypotéza č. 3 se potvrdila, neboť většina respondentů si myslí, že vzdělanost má vliv na zločinnost.

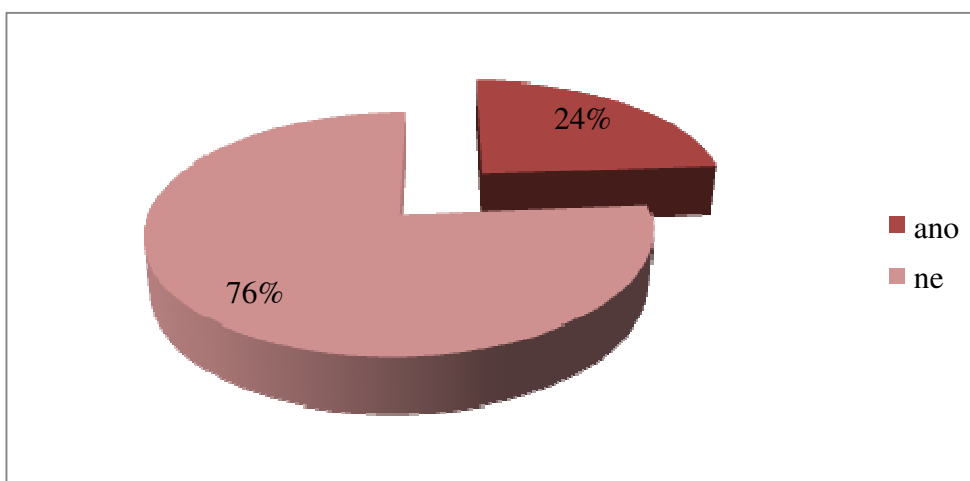
Hypotéza č. 4

Respondentům by vadilo, pokud by součástí jejich vzdělávací skupiny byl vězeň v procesu resocializace.

Hypotéza č. 4 byla ověřena otázkou č. 8.

76 % dotázaných odpovědělo, že by jim nevadilo, kdyby jejich vzdělávací skupinu navštěvoval vězeň a 24 % uvedlo, že by jim tato skutečnost vadila.

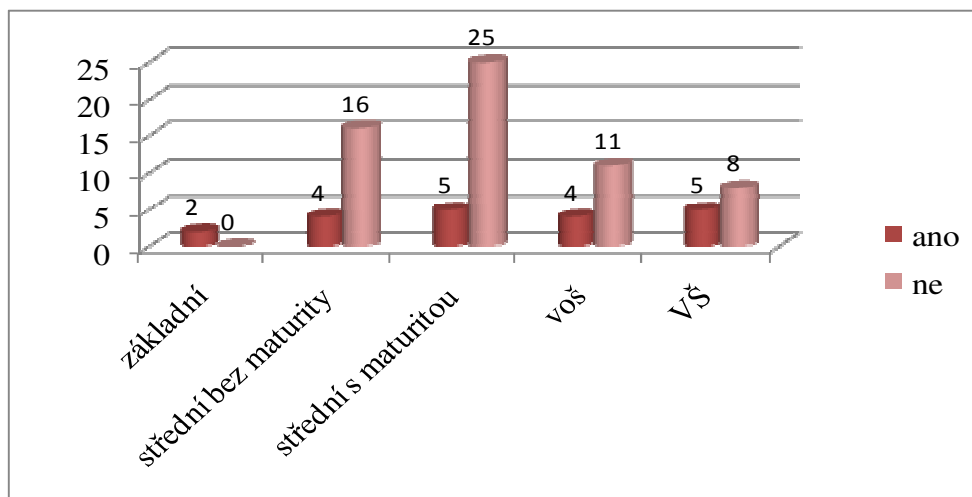
Graf č. 5: Přítomnost vězně ve vzdělávací skupině

Zdroj: Autorka práce

Následující graf je zvýrazněn v číslech. 2 respondenti se základním vzděláním uvedli, že by jim přítomnost vězně v jejich vzdělávací skupině vadila. Druhou možnost v této skupině neuvedl nikdo. Respondenti se středoškolským vzděláním bez maturity na možnost Ano, odpověděli 4 a 16 respondentů zaškrtno možnost Ne. 5 respondentů, kteří mají vystudovanou střední školu s maturitou, odpovědělo, že by jim vadilo, kdyby byl součástí jejich vzdělávací skupiny vězeň a 25 zúčastněných dotazníkového šetření zaškrtno, že by jim vězeň u nich ve skupině nevadil. 4 respondenti s vyšším odborným vzděláním zaškrtno první variantu odpovědi Ano a 11 z nich zaškrtno, že by jim nevadilo, kdyby byla součástí jejich vzdělávací skupiny odsouzená osoba. Poslední rozdělení respondentů bylo podle vysokoškolského vzdělání. V této skupině lidí 5 odpovědělo, že by jim vězeň u nich ve vzdělávací skupině vadil a 8 dotázaných uvedlo druhou variantu odpovědi a to, že by jim přítomnost vězně ve vzdělávací skupině nevadila.

Graf č. 6: Přítomnost vězně ve vzdělávací skupině- rozdělení dle vzdělání respondentů

Zdroj: Autorka práce

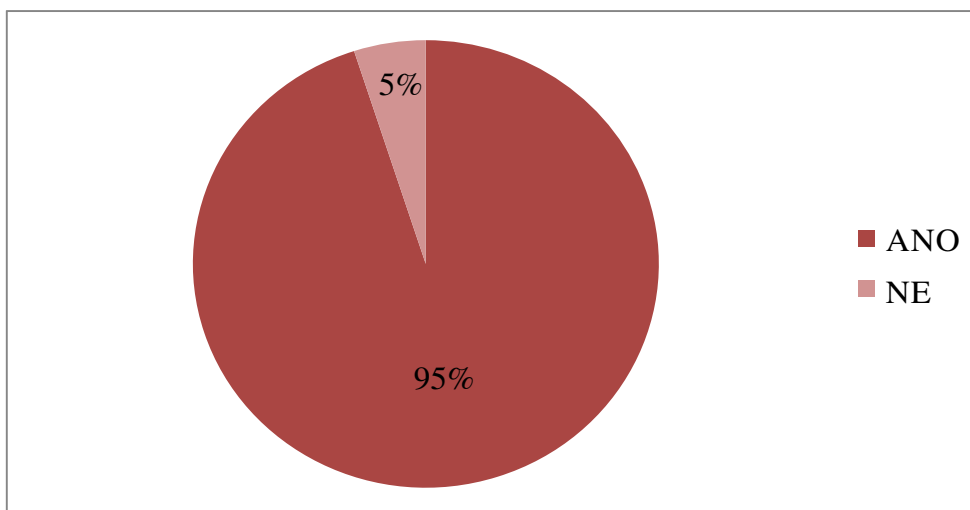
Hypotéza č. 4 se nepotvrdila, neboť 76 % respondentů odpovědělo, že by jim přítomnost vězně v jejich vzdělávací skupině nevadila.

Hypotéza č. 5

Respondenti si myslí, že se vězni ve vězení nemůžou vzdělávat.

Převážná většina respondentů, dohromady 95 %, odpovědělo, že se odsouzení ve vězení mohou vzdělávat. Pouze 5 % respondentů odpovědělo, že se vězni ve věznicích vzdělávat nemohou.

Graf č. 7: Může se vězeň ve vězení vzdělávat?

Zdroj: Autorka práce

Poslední, pátá hypotéza byla ověřována otázkou č. 6.

95 % dotázaných uvedlo, že podle jejich názoru se vězeň ve vězeňském zařízení vzdělávat může.

Hypotéza č. 5 se nepotvrdila.

5.5 Interpretace výsledků

Praktická část bakalářské práce byla vypracována na základě 80 vyplněných dotazníků, kdy respondenti si mohli samostatně vybrat možnost, na kterou odpoví. Tato výzkumná metoda byla vyhotovena na základě stanovených hypotéz, které se díky otázkám v dotazníku buď ověřily, nebo vyvrátily.

Hypotéza č. 1 se potvrdila.

Většina respondentů uvedlo jako svou odpověď, že resocializace znamená znovuzачlenění do společnosti. Pouze tři respondenti si mysleli, že resocializace znamená očista vězně nebo zatčení pachatele.

Hypotéza č. 2 se nepotvrdila

Tato hypotéza se nepotvrdila, neboť většina dotázaných odpověděla, že vězeň se zpět do života mimo vězeňské prostředí integruje pouze v určité oblasti. Dále se podle názoru respondentů odsouzený dokáže integrovat zcela zpět do společnosti. Že se nedokáže začlenit vůbec, odpověděla velmi malá část respondentů.

Hypotéza č. 3 se potvrdila.

Hypotéza č. 3 se týkala toho, zda má výše vzdělání vliv na zločinnost. Respondenti se zde ve většině shodli, že vzdělání má vliv na zločinnost. Ostatní respondenti uvedli, že vzdělání na zločinnost vliv nemá či že nemají názor.

Hypotéza č. 4 se nepotvrdila.

Tato hypotéza se týkala toho, jestli by respondentům vadilo, kdyby jejich vzdělávací skupinu navštěvoval vězeň. Převažovaly odpovědi, kdy respondenti uvedli, že by jim nevadilo, kdyby do jejich vzdělávací skupiny chodil vězeň. A pouze 24 % respondentů uvedlo, že by jim vězeň ve vzdělávací skupině vadil.

Hypotéza č. 5 se nepotvrdila.

Převážná většina respondentů uvedla jako svou odpověď to, že se vězeň ve vězeňském zařízení může vzdělávat a pouhých 5 % odpovědělo, že odsouzený tuto možnost nemá.

ZÁVĚR

Bakalářská práce s názvem Resocializace a vzdělávání vězňů z pohledu veřejnosti vypovídá o lidech, již jsou v trestu odnětí svobody a mají možnost si ve vězení nějakým způsobem rozšířit své znalosti a schopnosti, či se po odchodu zcela začlenit do společnosti. Cílem práce bylo zjistit, jaký postoj zaujímá veřejnost k těmto lidem a co si o nich myslí. Odhady, které byly stanoveny, se buď potvrdily, anebo vyvrátily v praktické části.

Teoretická část převážně pojednává o tom, co znamená vůbec pojem resocializace, jaké jsou resocializační programy, ale také o vězeňství jako celku, zda se zde může odsouzená osoba vzdělávat a osvojovat si určité schopnosti a dovednosti. Toto vše je promítnuto do praktické části, kde se konečné a neměnné výsledky potvrdily pomocí dotazníkového šetření. Díky tomuto šetření se zjistilo, že veřejnost na osoby ve vězení nebo na osoby již už ve vězení nejsou, pohlíží zcela jinak. Pojem resocializace a vzdělávání vězňů není žádnou novinkou. Oba tyto pojmy již existují mnoho let a již dříve se odsouzení mohli vzdělávat a následně resocializovat do společnosti. I když s tou resocializací to nebylo tak lehké. V dřívějších dobách bylo na osoby, které byly někdy v kontaktu se zákonem, pohlíženo jinak. Vězeň, ať vrah nebo pouhý zloděj, oba měli stejnou nálepku, VĚZEŇ. Nikoho moc dříve nezajímalo, jaký trestný čin dotyčný spáchal, a proto to vězni po propuštění měli velmi těžké. Neexistovala žádná instituce, která by jim pomohla v tom, aby se mohli znovu přizpůsobit podmínkám ostatních lidí. Jediné, co jim mohlo pomoci, byla podpora blízkých a přátel, kteří se za ně zaručili. Až časem se postupně začaly rozvíjet nové a nové organizace, které vytvářely znovuzačleňovací programy pro tento typ lidí. Dnes je toto ovšem úplně jinak. Doba pokročila, lidé jsou vzdělanější a už se nestává tak často, že by někdo vězně „vraha“ strkal do stejné škatulky jako vězně „zloděje.“ Vězni mají větší možnosti. Vznikla celá řada organizací či projektů, která se snaží těmto osobám nějak pomoci.

Lidem v našich podmínkách, kteří žijí „svobodný“ život, tolik nevádí vzdělávat se s nějakým odsouzeným, protože většina populace se někdy s vězněm setkala a byla přítomna i u určitého typu resocializace dotyčného člověka. Ať to byl třeba nějaký blízký člen rodiny či známí, osoba z dokumentu v televizi anebo klient v práci. Každý vězeň by se měl alespoň pokusit o nějakou resocializaci a vzdělání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BAJCURA, L. *Práva vězně- od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody*, Praha: Publishing, 1999. ISBN 80-7169-555-6
2. Centrum sociálních služeb Praha, *Resocializační a reintegrační programy*. [on line]. ©2008. [cit. 19. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.csspraha.cz/resocializacni-programy>
3. Český helsinský výbor, *Vzdělávání ve věznicích*. [on line]. [cit. 25. 1. 2012]. Dostupné z WWW: www.helcom.cz/download/vezen03/002vzdel.doc
4. DOLEŽAL, J. *Vzdělávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody*. [on line]. 2009. [cit. 26. 1. 2012]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/166932/pedf_b/Diplomova_prace_DOLEZAL_166932.txt
5. HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*, Vyd.1, Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303
6. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. [on line]. 24. 11. 2011. [cit. 25. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.ok.cz/iksp/docs/390.pdf>
7. Mediace Holá Lenka, *Řešení konfliktů*. [on line]. ©2008. [cit. 14. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.mediace-hola.cz/mediator>
8. Ministerstvo práce a sociálních věcí, *Program na podporu vězeňství a pracovní resocializace osob na okraji společnosti*. [on line]. [cit. 21. 12. 2011]. Dostupné z WWW: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/programy_zamest/regionalni/regionalni05/resocializace/program_dle_120.pdf
9. *Místo výkonu trestu odnětí svobody a zařazování pachatelů do jednotlivých typů věznic*. [on line]. 22. 4. 2002. [cit. 4. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/misto-vykonu-trestu-odneti-svobody-a-zarazovani-pachatelu-do-jednotlivych-typu-veznic-16532.html>
10. MOTEJL, O. a kol. *Vězeňství*, Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010. ISBN 978-80-7357-606-6
11. NOVÁKOVÁ, M. *Představy probačních pracovníků o úspěšném klientovi*. [on line]. 2006. [14. 12. 2011]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/22338/fss_b/SPSP_-_Bakalarka_prace.txt

12. OLŠOVSKÁ, H., *Role sociálního pracovníka při procesu resocializace klientů vězeňské subkultury*. [on line]. 11. 6. 2008. [cit. 25. 1. 2012]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/185359/fss_m/Moje_diplomka_2.pdf
13. Probační a mediační služba ČR, *Probace – dohled nad podmíněně odsouzenými*. [on line]. ©2002-2012. [cit. 5. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/probace-dohled-nad-podminene-odsouzenymi>
14. Probační a mediační služba, *Poslání a cíle probační a mediační služby*. [on line]. ©2002-2012. [cit. 14. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/o-pms/>
15. *Problematika doživotního trestu*. [on line]. 13. 12. 2002. [cit. 16. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/clanky/problematika-dozivotniho-trestu-odneti-svobody-20261.html>
16. Projekt Šance. [on line]. 8. 3. 2010. [cit. 21. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.w11.cz/ance-06.html>
17. Sdružení pro probaci a mediaci, *Poslání sdružení*. [on line]. ©1996-2008. [cit. 20. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.spj.cz/index.php?page=20>
18. SKOUPÁ, L. *System vzdělávání pracovníků a odsouzených v českém vězeňství*. [on line]. 2006. [cit. 20. 1. 2012]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/55215/pedf_b/System_vzdelavani_pracovniku_a_odsouzenych_v_ceskem_vezenstvi.pdf
19. SVOBODA, M. *Citáty slavných osobností*. [on line]. ©2007-2012. [cit. 28. 12. 2012]. Dostupné z WWW: <http://citaty.net/citaty-o-vzdelani/?page=2>
20. *Svoboda aneb jak chápat tento pojem*. [on line]. 27. 12. 2006. [cit. 14. 12. 2011]. Dostupné z WWW: http://www.biocelt.estranky.cz/clanky/z-ruznych-koutu/k-zamysleni/svoboda_-aneb-jak-chapat-tento-pojem_.html
21. *System vězeňství, Vývoj českého vězeňství*. [on line]. 16. 5. 2007. [cit. 4. 1. 2012]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/84460/pedf_m/6._System_vezenstvi.pdf
22. *Typy věznic*. [on line]. ©2006-2012. [cit. 5. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/typy-veznic/>
23. VALENT, L. *Resocializace vězeňství v Anglii, úloha parolové vlády*. [on line]. 15. 2. 2011. [cit. 2. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/stare-clanky-506/resocializace-veznu-v-anglii-a-walesu-uloha->

parol-546

24. Vězeňská služba ČR. [on line]. ©2012. [cit. 20. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/>
25. Vězeňská služba ČR, *Historie vězeňství*. [on line]. 16. 2. 2010. [cit. 4. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/historie-104/historie-vezenstvi/>
26. Vězeňská služba ČR, *Cíle a poslání VS ČR*. [on line]. ©2012.[cit. 14. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>
27. Vězeňská služba ČR, *Projekt Život po vězení finišuje*. [on line]. 12. 11. 2010. [cit. 25. 1. 2012]. Dostupné z WWW: http://www.vscr.cz/veznice-nove-sedlo-81/informacni-servis-1598/vzdelavani-veznu-967/projekt-zivot-po-vezeni-finisuje?anketa=6&ni_value_id=4
28. Věznice Nové Sedlo, *Nabídka zaměstnávání odsouzených osob*. [on line]. [21. 1. 2012]. Dostupné z WWW: www.vscr.cz
29. VLČKOVÁ, K. *Základní pedagogické kategorie a pojmy*. [on line]. 15. 9. 2006 [cit. 14. 12. 2011]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/lf/ps05/mpmp071/ped_kategorie.pdf
30. VORÁLKOVÁ, L. *Vzdělávání mužů a žen v českých věznicích*. [on line]. ©2010. [cit. 26. 1. 2012]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/263887/fss_b/Bakalarska_prace_Voralkova_Lucie.txt
31. Vysoké školy. *Proces socializace jedince*. [on line]. ©1998-2012. [cit. 14. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/zaklady-spolecenskych-ved/proces-socializace-jedince>
32. Zákon č. 257/2000 Sb. o probační a mediační službě. [on line]. ©2002-2012. [cit. 20. 1. 2012]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/zakladni-dokumenty/zakon-o-probacni-a-mediacni-sluzbe>
33. Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody. [on line]. ©1999-2012. [cit. 16. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-o-vykonu-trestu-odneti-svobody-a-o-zmene-nekterych-souvisejicich-zakonu-14039.html>
34. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody. [on line]. 15. 7. 1999. [cit. 19. 12. 2011]. Dostupné z WWW: <http://www.kozy.cz/lp/zakony/ct/vezeni.htm/>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

TABULKA Č. 1: ROZDĚLENÍ RESPONDENTŮ PODLE VĚKU A POHLAVÍ

TABULKA Č. 2: ROZDĚLENÍ RESPONDENTŮ PODLE VZDĚLÁNÍ

TABULKA Č. 3: OSOBNÍ KONTAKT S VĚZNĚM

Seznam grafů

GRAF Č. 1: CO ZNAMENÁ POJEM RESOCIALIZACE?

GRAF Č. 2: INTEGRACE VĚZNĚ ZPĚT DO SPOLEČNOSTI

GRAF Č. 3: MÁ VZDĚLÁNÍ VLIV NA ZLOČINNOST?

GRAF Č. 4: MÁ VZDĚLÁNÍ VLIV NA ZLOČINNOST? - ODPOVĚDI RESPONDENTŮ DLE JEJICH VZDĚLÁNÍ

GRAF Č. 5: PŘÍTOMNOST VĚZNĚ VE VZDĚLÁVACÍ SKUPINĚ

GRAF Č. 6: PŘÍTOMNOST VĚZNĚ VE VZDĚLÁVACÍ SKUPINĚ- ROZDĚLENÍ DLE VZDĚLÁNÍ RESPONDENTŮ

GRAF Č. 7: MŮŽE SE VĚZEŇ VE VĚZENÍ VZDĚLÁVAT?

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – DOTAZNÍK.....	I
---------------------------	---

PŘÍLOHY

Příloha A – dotazník

DOTAZNÍK

Vážená respondentko, vážený respondente,

jmenuji se Jana Habásková a jsem studentkou Univerzity Jana Amose Komenského v Praze, oboru Vzdělávání dospělých. V rámci mé bakalářské práce na téma „Resocializace a vzdělávání vězňů z pohledu veřejnosti“ se na Vás obracím s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku.

Dotazník je anonymní. Veškeré získané informace budou použity výhradně pro účely mé bakalářské práce.

Děkuji Vám za ochotu a čas, který jste mi věnovali.

Jana Habásková

Pokyny k vyplnění

Dotazník obsahuje dva typy otázek:

- 1) uzavřené – označte ano či ne
- 2) polouzavřené – vyberte si jednu nebo více možností, které jsou Vám nabízené a označte je, při zaškrtnutí pole –jiné- napište svou vlastní odpověď.

1. Vaše pohlaví?
 - a) žena
 - b) muž

2. Váš věk?
 - a) 20 let a méně
 - b) 21-30 let
 - c) 31-40 let
 - d) 41-50 let
 - e) 50 let a více

3. Vaše dosažené vzdělání?
 - a) základní
 - b) střední bez maturity
 - c) střední s maturitou
 - d) vyšší odborné
 - e) vysokoškolské

4. Setkal (a) jste se někdy s osobou propuštěnou z trestu odnětí svobody?
 - a) ano
 - b) ne

5. Resocializace podle Vás znamená:
 - a) znovuzачlenění jedince do společnosti
 - b) zatčení pachatele
 - c) duševní očista vězně
 - d) jiné.....

6. Může se podle Vás vězeň ve vězení vzdělávat?
 - a) ano
 - b) ne

7. Myslíte si, že osoba po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody se dokáže integrovat zpět do společnosti:
 - a) zcela
 - b) pouze v určité oblasti
 - c) vůbec

8. Vadilo by Vám, pokud by součástí Vaší vzdělávací skupiny byl vězeň v procesu resocializace?
 - a) ano
 - b) ne

9. Má podle Vašeho názoru úroveň dosaženého vzdělání vliv na zločinnost?

- a) ano
- b) ne
- c) nemám názor

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jana Habásková

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: prezenční

Název práce: Resocializace a vzdělávání vězňů z pohledu veřejnosti

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 42

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů české literatury a pramenů: 10

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 0

Počet internetových zdrojů: 23

Vedoucí práce: Mgr. Dana Hromková